

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pokrovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118
IZKljučno ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 18.—,
za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim
Jutrom« Lir 36.50.

Uredništvo:
Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5. — Telefon
Rev. 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estero:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO.

Mussolini govori Stranki in narodu

Veliki govor na zadnji seji direktorija Stranke

Rim, 5. jul. s. Podajamo govor, ki ga je imel duce dne 24. junija 1943-XXI na seji vodstva fašistične stranke v Beneški palači:

Številke o silah stranke so zares pomembne in zaslužijo nekaj pozornosti. Dokazujejo, da je množica tistih, ki imajo izkaznice, še vedno mogoča in mislim, da bo množica vedno ostala znatna tudi tedaj, ko bo končan potreben izbor in čiščenje. Vedno bomo isto, kar moramo biti, namreč stranka množice. Kajti za vladanje in vodenje naroda s 46 milijoni duš, ki jih bo kmalu 50 milijonov, je potrebna množica, je potrebnih deset in deset tisoč voditeljev, ki morajo okoli sebe imeti stotisoče sodelavcev, navdihnenih z isto vero. Važno je, da jih izbiramo postopno, kakor to narekujejo potrebe in časi.

Udeležil sem se te seje zaradi tega, ker hočem vodstvu poročati o spomenici, ki mi jo je izročil tajnik stranke in o kateri se mi je zdelo, da jo je treba objaviti. Lahko bi tega tudi ne bi storil, kakor niso bili objavljeni drugi sklepi vodstva. Toda zdelo se mi je prav, da jo sporočim narodu, zakaj to niso samo ideje vodstva stranke, temveč tudi moje. In prav je, da narod ve, da bi se v določenem trenutku pritisk lahko povečal s tako strogostjo, kakor se morda nekaterim niti ne sanja.

Odgovor na to poslanico je, kar se tiče tujine, bil običajen in se ne velja ukvarjati z njim. S sovražnimi državami se ne gre pregovarjati drugače, kakor s topovskimi streli in najboljša polemika je tista z orožjem. Lahko se temu doda še druga, a ta prve ne more nadomestiti. Kar se tiče odgovora doma — je očitno bilo nekaj zavijanja in nekaj začasnih polemikah, pomot ter napačnih razlag. Tovariši Scorza je posegel v stvar, ker je bilo očitno, da ni dovoljeno kreniti s prvotne poti.

Stranka je na višku svojih nalog

Drži, da jaz branim stranko vedno, v vsakem primeru povsod in sploh. Stranka je v vseh svojih razdobjih bila kos svojim nalogam. Ljudje so delali napake: v kratkem bomo videli kakšne. A napake so bile vedno storjene v dobri veri.

Ali je morda bila napaka, da smo včlanili v stranko vse bojevnike iz svetovne vojne? Mislim, da ne. Sami bojevniki so prihajali in govorili: »Zakaj nas hočete

pustiti pred vrati? Mnogi izmed nas, kmotovi po majhnih krajih, smo mislili, da je isto, če si v bojevniskem združenju ali v stranki.« Če smo dali to priznanje tem starim, hrabrim bojevnikom iz svetovne vojne, smo to bili dolžni in to dejanje ni bilo nič nevarno, četudi so strankine sile zrasle za nekaj sto tisoč ljudi. Lahko je bila v nekem trenutku napaka, da smo hoteli stranko narediti tako rekoč uradno. Če ne bi bili potegnili zavore, bi bili v določenem trenutku postali javni uradniki tudi tisti, ki stoje po barjih v Dopolavorih in točijo pišča. A tudi tu smo grešili zaradi pretiravanja, ne zaradi pomanjkljivosti.

Jasno je, da morajo prvaki stranke uživati nesporno in neposredno avtoriteto ter morajo zaradi tega imeti lastnosti in odgovornost javnih uradnikov.

Stranka ni samo v številkah, ki nam jih je ta trenutek prebral tovariš Scorza: je v deset tisočih padlih, v tisočih prostovoljcev takega kova kakor so od Pallotte do Borg Pisana. Pisani je zame človek, docela enak Cesaru Battistiju, Nazariju Sauru, Filiziju, Damianu Chiesi in tistim, ki so bili mučenci našega preporoda. S premislekom je šel poslednji v najvišjo žrtev.

Čudoviti narod Italije

Stranka je vsa ta leta držala pokoncu domovino, zapleteno v boj, ki ga prenašamo zdaj in ki se je začel januarja 1935. Stranka ima svojo idejno smer, ki jo bom branil vedno, tudi če bi jutri moral imeti govor take vrste, kakor je bil 3. januarja. Dobro ločim večne vrednote od enodnevnih.

Kar se tiče točk, ki jih omenja vodstvo stranke, jih bomo obravnavali skupaj. 1. Strogo in kjer bo potrebno neusmiljeno bomo zatirali vse poskuse, ki hočejo načeti moralno in stvarno trdnost ljudstva. Kjer sedanji zakoni ne bodo zadostovali, bomo izdali nove.

Prav. Toda italijansko ljudstvo zasluži vse naše spoštovanje in vso našo ljubezen, zakaj daje zares čudovit zgled in jaz zares ne vem, kaj bi od našega ljudstva zahtevali še več. Daje nam svoje vojaške, daje nam svoje denarje (zadnje posojilo sestavljajo samo majhni vpisi, velikih je bilo malo), zateguje pas in ostaja pod bombardiranjem neustrašeno. Tu vam je mesto, ki je dalo zgled in ki se je pokazalo

v novi luči ne meni, ki sem ga poznal, temveč mnogim Italijanom, ki ga niso poznali, in svetu, ki ga je gledal v napačni luči. Govorim o Napoliju in o 73 bombardiranjih, ki jih je pretrpel.

Sveda so tudi negativni in nasprotujoči elementi. Toda ali hočete, da bi v narodu s 46 milijoni duš ne bilo tisoč ali sto tisoč posameznikov, ki zaradi osebnih vzrokov zaradi oslabiljenega živčevja, telesnega uroja, ki so boječi, ter poleg tistih, ki so tako rekoč zares rojeni nasprotniki?

Ni treba posploševati. Mi natančno nadzorujemo vse to in ni treba pripisovati temu prehudega pomena. Tem ljudem, ki so skoraj vsi razbiti starih strank, se ne bo nikoli posrežilo izpodnesti vlade in niti ne pripraviti jo, da bi se zanimala zanje bolj, kakor pa zahtevajo običajne policijske naloge. Treba je smisliti tiste, ki si izmišljujejo ali ki širijo detektivske sicerje, včasih kar se da detektivske, plod bo ne domišljije, ki je potrebna odločnega obnavljalnega zdravljenja.

Popolna disciplina v gospodarstvu

2. S strogo disciplino in tudi, kjer bo potreba, tukaj neusmiljeno bomo ponotili industrijsko izdelavo, enotno disciplino kmetijske izdelave pa je treba izpolniti. Te sile narodnega gospodarstva je treba spraviti na raven stroge discipline. Izdelali so se načrti za kmetijsko pridelavo. To je načrt, ki naj disciplinira 4 milijone kmotov, to je 4 milijone kmetij. To je res revolucionaren korak tudi zaradi tega, ker je kmečko gospodarstvo v vsaki deželi, včasih celo v vsaki pokrajini različno in zapleteno. Tudi če ni moči to prvo leto misliti, da bo vse šlo kakor po maslu, smo vendar izdelali načrte za ureditev kmetijske pridelave.

Se dalje pa je treba iti pri industrijski izdelavi. Treba je imeti pogum, da odstranimo vse industrije, ki nimajo več razloga za obstanek, in treba je imeti pogum, da odstavimo vse industrije, ki ne odgovarjajo zahtevam položaja. Človek — je dejal grški modrijan Protogora (opro. stite, da sem tako izobrazil) je merilo vsega. Ustanove srednje vrste z izurjenimi in pripravljenimi ljudmi dobro poslujejo, popolne ustanove pa s pomanjkljivimi ljudmi gredo po zlu.

3. Potrebna je še dalje disciplina in uspešnejše nadzorstvo nad preskrbo, nad razdelitvijo in nad trgovino z vsemi vrstami blaga, s tem, da se neusmiljeno odstranijo motnje ter vsako neodgovorno razkrajanje in špekulacijsko ravnanje. Na tem področju smo napredovali in to lahko nepristransko priznamo. Sveda so bile zmote, motnje, neredi, izgube, pokvare, toda včasih je to treba pripisovati čisto objektivnim razlogom, ki si jih vsakdo lahko misli.

4. Na najmanjšo neogibno potrebno mero bomo skrčili število gospodarskih ustanov, od katerih se jih je mnogo izkazalo za nekoristne ali preživele ali škodljive ciljem gospodarske discipline in vojni ter jih bomo vključili v delovanje korporacij. Nekoč sem moral govoriti v senatu o zmešnjavi kratice. Nekega dne sem nekemu svojememu uradniku naročil, naj mi zbere vse kratice. Nastal je iz tega zvezek spoštovanja vzbujajočega obsega. Sam sem v senatu dejal, da se ustvarja preveč ustanov in da je to pogosto bilo odveč ter včasih škodljivo. Toda kadar človek hoče organizirati kako področje mora ustvariti neki organizem. Če ga hočete imenovati ustanova, ga imenujte urad, središče, organizacijo.

Da navedem vzgled: leta 1933 je naše rižno gospodarstvo bilo v smrtni nevarnosti. Cene riža so bile kar najnižje. Pri meni so se oglasili vsi zastopniki iz štirih poglavitnih italijanskih pokrajin, ki pridelujejo riž — Novara, Vercelli, Pavia, Milan — in so mi rekli, da je njihov polom neizbežen. Ustvarili smo ustanovo za riž. Vsi ali skoraj vsi zdaj enoglasno priznavajo, da je ta ustanova dobro delala za rešitev predragocenega vira italijanskega bogastva — riža.

Nekega dne se je rodila misel, da je zdaj treba narediti konec mišljenju, da bi Italija glede mode bila zgolj francoska pokrajina. In ustanovili smo Zavod za modo.

Veliko drugih ustanov je odlično delovalo. Toda vendar se mi to rastlinstvo ustanov zdi prebujno. V tekstilni stroki so na primer volnarji hoteli svojo ustanovo in so jo imenovali Odbor za volno. Bombažarji niso hoteli zaostajati in so ustanovili Bombažni zavod. Ko smo hoteli uvesti avtarktične tkanine, proti katerim nekateri še vedno kažejo ostanke zakrknega nasprotovanja, smo ustvarili Ustanovo za domače tkanine. Ko smo hoteli zavarovati svilo, smo ustvarili Ustanovo za svilu. Vse to bi se v določenem trenutku lahko zlilo v veliko strugo, ki naj vse zbere.

Pomen korporacij

Kadar govorimo o ustanovah, govorim tudi o tistih, ki so — a ne vedno potreben otrok državne uprave. Struga, ki vse te ustanove lahko zbere, je korporacija.

Korporacije smo ustanovili kot silo, ki disciplinira in vzporeja vse gospodarsko delovanje našega naroda. Vse se mora začeti, razvijati in končavati v korporaciji, ki je aktualna in umestna ustanova naše vlade. To bodo jutri uporabili povsod, četudi v drugih oblikah, ako naj gospodarstvo preide iz razdobja svobodnjakega,

že preživelega individualizma, in če noče pasti v birokratično državnost sovjetske znamke, kjer je vse gospodarstvo od jokalstva pa do trajnega kodranja postalo gospodarska funkcija države. Korporacija je revolucionarna stvaritev vlade in predhodnica nove dobe v omikli sveta. Tudi tu je treba gledati ali so ljudje, ki so na čelu korporacij, vedno sposobni izpolnjevati svojo nalogo in res biti vzporejvalci gospodarstva. Če so, bodo ostali na svojem mestu, če ne, pa nastaja tudi tu vprašanje o ljudeh. Zdaj razpolaga stranka z dovolj številnim in dovolj izbranim razredom voditeljev.

5. Državna uprava in vse dinamične produktivne ustanove morajo opustiti birokratično formo in navlako, ki jo je moči trpeti morda v rednih časih, ki je pa zločinska ob vojni. Ne smemo iz italijanskega uradnega stroja narediti turške glave, zaradi česar naj bi tedaj, kadar stvari ne tečejo gladko, plačal uradnik in naj bi ga posadili na zasebne ustanove, ki imajo zares številno uradništvo, ni zdaj treba zamenjavati uradništvu uslužbencev, ki jih je okoli 600 700, 800 tisoč s povečanjem, ki je bilo nujno zaradi vojne, s pravo in pristno birokracijo. Ne moremo imenovati birokrate 15.000 železničarjev, 30.000 poštnih in brzojavnih uslužbencev, 12.000 moških in ženskih učiteljev, več kakor 12.000 vseučiliških in srednješolskih profesorjev, 15.000 magistratov, kancelerjev in drugih uradnikov te vrste. Zaradi tega imenujem jaz birokracijo, pravo birokracijo, tisto, ki lahko kako vpliva na politične in gospodarske smerice države. Če je to birokracija, potem se omejuje na nekaj skromnih desetih ljudi.

Generalni ravnatelji po ministrstvih — kako vplivajo na državno upravo in je to njihova naloga, zakaj oni pomenijo kontingiteto.

Gre za ljudi, ki so dosti izobraženi glede predmeta. To dokazuje dejstvo, da so visoki državni uradniki zelo zaželeni pri zasebnikih. Zakon, sprejet na zadnji ministrski seji, dovoljuje posameznemu ministru odstraniti generalne ravnatelje, ki niso kos svoji nalogi. Mislim, da jih ni mnogo.

Požrtvovalnost javnih nameščencev

Kar se pa tiče ostale italijanske birokracije pa jaz, ki sem njen poglavar in se imam za enega najpridnejših državnih uslužbencev — pomislite, da mi ni v 21 letih ušla nobena. Še tako neznatna vloga, pravim nikdar, ko je zvečer moja miza prazna, zelo dosti uporabljam telefon. Kadar bi rad zvedel, koliko reflektorjev je že bilo izdelanih, bi mi stari način svetoval, naj pišem prefektu, ki bi pisal ravnatelju tovarne. Ta bi odgovoril s pismom prefektu, ki bi mi poslal prepis tega pisma. Jaz pa včasih telefoniram kar ravnatelju tovarne, včasih prefektu in mu dam na razpolago samo toliko časa, kolikor ga je neogibno potrebnega, da povpraša in mi odgovori. To je preprosto.

V italijanski birokraciji je še zmeraj preveč dopisovanja. V dopisovanju je nekaka naslada, nekaka navada, po kateri si ljudje včasih dopisujejo iz drugega v tretje nadstopje, včasih iz sosedne sobe v bližnjo sobo. Včasih taki dopisovalci z zares hvale vredno vztrajnostjo zagovarjajo svojo trditve s sklicevanjem na zakon, ki mora včasih poseči daleč nazaj. Da je uradovanje naglo, se mora posluževati modernih sredstev, ki nam jih tehnika in znanost nudita v izobilju.

Treba pa je dostaviti, da je italijansko uradništvo eno najmanj številnih izmed vseh držav, najslabše plačano in najbolj pošteno ter tisto, s katerim javnost premo malo sodeluje. Občinstvo je zaradi zgodovinskih spominov še vedno vajeno stare birokracije tujih držav. Toda občinstvo mora postati sodobno in misliti, da stoji pred služabnikom države, pred sodelavcem vlade.

Uradništvo smo zadnje čase ojačili z mladimi ljudmi, vendar bo potrebna reforma, da bo še bolj gibčno, naglejše v svojih odločitvah in pa da ga na vseh stopnjah navadimo, naj bo glede ljudi, zlasti do malih ljudi, kar se da vljudno in potrpeljivo. Zlasti do preprostega ljudstva, ki postav ne pozna in ki očitno ne utegne brati jih. Povsod se je treba držati formule, ki sem jo povedal nekoč v Napoliju: »Poslušati potrpeljivo in delati pravično.«

Zatiranje nelegalne trgovine

6. Z vsemi sredstvi bomo zatirali črno borzo, splošen pojav v vseh državah, ki so v vojni, a pojav, ki je v popolnem neskladu s fašistično etiko itd. Ta tako imenovani »črni« trg že danes z vso odločnostjo preganjamo. In to preganjanje bo zlasti drakoniko tedaj, ko se mi posreči povečati temeljne obroke hrane — kruha, testenin in maslo. Tedaj se bodo krile koristi tistih, ki bi radi uganjali špekulacijo in se odtegnili oddaji živil v skupna skladišča, ker bodo spoznali, da ne bo več toliko povpraševanja, ker bo obrok hrane zadosten, ter koristi onih, ki bodo dobivali zadostne obroke, ker jim ne bo treba za vsako ceno oskrbovati se z živila na področjih B (in C). Področje A je tisto, kjer so uvedene kazenske, področje B pa ono, kjer ljudje dobivajo več ali manj določeno količino blaga, in končno področje C, kjer se ljudje na skrivaj bavijo s svobodno trgovino.

»Jutranji list« karabinerjev, ki imajo

nalogo nastopiti v tem boju, me vsak dan sproti obvešča. Vse zaseženo blago gre v skupna skladišča in v javne kuhinje ali pa ga dobivajo revne občine. Ko bomo povečali temeljni obrok hrane, bomo lahko imeli popolno nadzorstvo nad vsem in nad vsemi, v korist vseh, v korist tudi tistih, ki se boje, da bi od lakote umrli in se zato v obilni meri zalagali in kopičijo blago. Treba bi bilo povedati tem gospodom: »Ne delajte tega, bodite pametni!« Ponavljam, da ima ta boj proti črnemu trgu dobro stran, ker bo zvišal temeljni obrok hrane, pa tudi slabo stran, ker bodo kazni v bodoče še strožje, kakor pa so tiste, ki veljajo danes.

7. Najstrožje nadzorstvo bo po hotelih, penzionih, luksuznih restavracijah itd., in če bo treba, bodo ta gostišča tudi zaprta. Zelo naklonjen sem zaprtju teh luksuznih hotelov, kjer ti preseljenici in preseljenice često delajo sramoto in bi utegnili priti tako daleč, da bi pokvarili doslej zdravo miselnost naše vasi. O takšnih primerih sem nekega dne, — kakor vam je znano, zelo pazljivo berem razne pokrajinske liste — bral na notranjih straneh, zakaj na prvih straneh listi prinašajo sime brzojavke, da so ženske, ki so se bile izselile iz Rapalla, igrali partijo golfa na igrišču z 22 luknjami, t. j. igro, kakršna vzbuja ogromno zanimanje. Pomislite, 22 lukenj! Zdaj pa bi tiste ženske, ki se zabavajo z golfom na 22 luknji, zaslužile, da jih pošljemo — in jih tudi bomo poslali — na delo v tovarne in na polje.

To so res klasični primeri tistega, kar jaz imenujem poniglavo sprijenost ljudi, ki so vsi nesrečni, če ne morejo igrati, kolikor bi se jim le zahotelo. In s tem se vracamo k buržuaziji. Vedno se razpravlja o tej buržuaziji, t. j. o tistih, ki imajo mnogo »možnosti«, da bi plačali.

Naj bo tako ali tako, vsekakor se čisto mirno lahko zapro ti luksuzni hoteli. Prav tako pa se lahko zapro tudi moške in ženske krojačnice itd. Mi smo še vedno zelo širokosrčna vlada. Nova argentinska vlada je že izdala odlok, da se uvede enotna obleka. V Angliji so sklenili, da si ženske smejo izbirati le obleko treh barv. Roosevelt je zapovedal, da se morajo moške srajce skrajšati. (Domnevamo, da se jim bo posrečilo pokriti popek.) Italija je še danes država, kjer so ljudje bolj oblečeni kot v kateri koli drugi deželi na svetu, kjer še ni bilo mogoče postaviti velikih tovarn za izdelovanje oblek v množici, kjer vsakdo hoče imeti svojega krojača. Treba bo demobilizirati preveč založene ženske in moške garderobe. Lahko bi naredili iz tega obleko za nekaj letnikov vojaštva.

8. Vrnitev tujcev v domovino. V Italiji je sto deset tisoč tujcev, od katerih se jih je že mnogo vrnilo v domovino, drugi pa so v koncentracijskih taboriščih. Potrebno je, da zvezni tajniki v pokrajinah budno pazijo na vse, kar zadeva ne le tujce, temveč tudi ravnanje z ujetniki v takšnih primerih, kjer je položaj ujetnikov enostavno vsega obžalovanja vreden. Vsi oni, ki se vrnejo iz ujetništva, pripovedujejo res grozne stvari o zlobi in okrutnosti, kakršne se poslužujejo Angležji, ki so navzlic svojememu znanjem okviru ostali narod razbojnikov, narod, ki je z nasiljem, ognjem in mečem osvojil svet, narod, ki je sprožil vojno, da bi kitajski vladi vsilil uporabo opija, da bi pozivil četrtno človeškega rodu. Značilno je, da so me častniki, ki so se bili vrnili iz ujetništva, prosti samo za eno stvar: da bi bivše ujetnike naredili za ravnatelje koncentracijskih taborišč. (Živo odobravanje.)

Obvezno delo

Zadnji del poslanice zadeva obvezno delo. Treba je izkoristiti vso človeško moč naroda. Doslej to še ni bilo v celoti storjeno. Bili so to le bolj ali manj uspešni poskusi tako glede tistega, kar zadeva žide, ni bilo storjenega dosti. Jasno je, da moramo iti odločno dalje po tej poti in mobilizirati vse moške in ženske sile. Tako so stori po vseh deželah na svetu z bolj drastičnimi in drakonskimi ukrepi, kakor pa smo jih mi do sedaj, pravim doslej, izdali.

Prav tako je pravično, da se zaposle vsi fašisti, da ustvarijo tisto, kar sem lani označil z besedo »ozračje oddajanja pridelka«. Čutimo potrebo po celotni oddaji pridelkov, zakaj — ponavljam — hočem povečati dnevne obroke hrane delovnemu ljudstvu. Ustavitev dela — takšne, ki so trajale le zelo malo časa — v preteklem marcu so bile le redke in gospodarsko utemeljene. Vsak poskus, spremeniti jih v »politične«, je izpodletel na najbolj smešen in najbolj pomilovanja vreden način. Na skrivnava bala demonstracij na trgu se ni nihče, rečem nihče, odzval. Delavski razredi so v isti bojni črti z ostalim narodom. Upam, da bo nov zagon sindikalnega življenja prepričal delavce, da je fašistična vlad res najboljša vlada, ki si jo morejo misliti na katerem koli koncu sveta.

V zvezi s tem je dobro, da delavski voditelji žive med delavci in ne »nade« njimi, čeprav »nade« njimi ter morajo iskati čim pogostejših stikov z delavci. Ti, kadar niso pokvarjeni po boljševidnih, so hvalavredni ljudje, vzgojeni in mirni, ljudje, ki zahtevajo le to, da drugi cenijo njihove napore in da so obveščeni.

Mladina

Glede tega, kar zadeva mladino, je vodstvo stranke sveda z menoj istega mnjenja. Vedno sem prepričan, da je treba za

Nadaljevanje na 2. strani

108 sovražnih letal sestreljenih v dveh dneh

V nedeljo je osno letalstvo sestrelilo nad Sicilijo in Sardinijo 60 sovražnih letal

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 5. julija naslednje 1136. vojno poročilo:

Sovražni oddelki so metali bombe na Catanijo, Sciacco, manjše kraje na Siciliji ter na cagliarski okoliš. Povzročile so lahko škodo in malo žrtev.

Osnovno letalstvo je večerj silovito prestreglo napadajoča letala ter se zapelo z njimi v hude boje. Oddelki naših lovcev so v zaporednih napadih sestrelili 25 letal, od teh 18 nad Catanijo; to so »torili« lovci 4. jate. Nadalnjih 25 letal so uničili nemški lovci. Italijanske in nemške protiletalske baterije so s svojim točnim streljanjem zbile razen tega še 10 letal.

Sovražnim izgubam javljenim v večeršnjem vojnem poročilu je treba dodati še dve letali, eno je bilo zbito blizu Jonskih otokov, drugo pa v okoliših Alghera. Zadnja dva dneva je sovražnik tedaj izgubil skupno na italijansko bojišče 108 letal po večini večmotornikov.

Letala, ki so jih sestrelile protiletalske baterije, so padla: 1 v Gerbiniju, 2 med Gerbinijem in Lentiniem, 2 v Plaji, 2 v okoliših Campomolinu, 2 med Caltagironejem in S. Michelejem (v pokrajini Catanije), 1 pa v Sciacci (Agrigento).

Poleti, omenjeni v današnjem vojnem poročilu, so povzročili med civilnim prebivalstvom doslej naslednje ugotovljene

žrtve: v Cataniji 4 mrtvi in 7 ranjenih, v Gerbiniju 3 mrtvi, 9 ranjenih, v cagliarskem področju 2 mrtva, 3 ranjeni.

Grki žrtev anglosaškega barbarstva

Atene, 3. jul. s. Vsi listi ostro napadajo nečloveško bombardiranje, ki so ga izvedli ameriški letalci proti neoboroženim grškim kopalcem na obali pri Kassaniju, nekaj kilometrov od Aten. List »Acropolis« omenja v zvezi s tem dolgo vrsto sistematskih napadov angleških in ameriških pilotov na umetniška dela, cerkve in bolnišnice. »Efteron Vima« piše: »Menda ga ni evropskega naroda, ki bi ne moral jokati nad trplji svojih sinov, ki so jih hladnokrvno pomorili ti sejalci smrti, prezirajoč vse človeške in božje zapovedi.« »Katherine« navaja najprej številne atenate, ki so jih zagrešili Angležji zoper življenje in premoženje Grkov kot bivših zavznikov in se spominja nato tudi gospodarske in socialne katastrofe, v katero je padla Grčija po njihovi krivdi, nato pa žigosa z ostrimi izrazi barbarski napad, ki je povzročil toliko človeških žrtev. »Oni, ki so poslali na pokol v Azijo cvet grške mladine,« zaključuje list z grenko ironijo, »da so jo tam prepustili kot lopovi samoo sebi v nesreči, tudi sedaj niso mogli ravnati drugače.«

V Sredozemlju in nad zasedenim zapadnim ozemljem je angleško in ameriško letalstvo, ki je zamen poskušalo napasti letalska oporišča, prometne zveze in industrijske naprave, utrpelo v hudih letalskih bojih ponovno težke izgube. Nad italijanskim ozemljem je bilo sestreljenih 56 letal, izmed teh 28 po zaslugi nemškega letalstva, nad zasedenim zapadnim ozemljem pa 29 nadaljnjih letal ali vseh skupaj 85 letal, po večini težkih štirimotornih bombnikov, 9 nemških lovcev se ni vrnilo s poleta.

Pet posamič letelih sovražnih bombnikov je odvrglo v noči na 5. julija nekaj bomb na zapadno nemško ozemlje, škoda je neznatna.

Nemške podmornice so potopile na Sredozemskem morju po hudih borbah z močno zavarovanimi konvoji 5 ladij s skupno 21.000 br. reg. tonami.

Uspešno zaključeni boji ob Kubanu

2000 padlih in ujetih sovjetskih vojakov — 700 sovražnikovih čolnov uničenih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 5. jul. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

V nekaterih odsekih vzhodne fronte je bilo večerj bojno delovanje nekoliko bolj živahno kakor prejšnje dni.

Z uspešnimi napadi v lagunah ob kubanskem predmestju, ki so bili javljeni 4. julija, so se začelo končati večtedenski trdi boji na posebno težavnem ozemlju. Sovražnik je izgubil 2000 padlih in ujetih ter mnogo lahkega in težkega pehotnega orožja. V sodelovanju z letalstvom je bilo zaplenjenih, uničenih ali poškodovanih skoraj 700 sovražnih čolnov.

Nemški lovci so odbili preteklo noč poskušeni napad oddelka sovražnih torpednih letal na konvoj v vodah visokega severa in uničili pri tem brez lastnih izgub 20 sovražnih letal. Pri tem je dosegel poročnik Weissenberger 7 zmag v zraku.

MUSSOLINI GOVORI

Nadaljevanje s 1. strani

mladino delati mnogo, in pri neki prejšnji priliki sem dejal, da je nezmotljivo znamenje zvečerjajcega se stajanja naravnost brezmišelnega ljubosumnost do mladosti. Treba je dati pristojo pot mladini, toda ne za tisto, ki je samo zapisana v anagrafskih uradih, pa nč drugega. Treba je dati mesto mladim, ki so poleg tega, da so mladi, to se prav v boljši in bežni življenjski dobi, poročujejo tudi osebne sposobnosti. Jasno je, da če je kdo pri svojih 18. letih neumen, njegovo stanje otežkoča dejstvo, da je star 18 let in da bo ostal neumen še nadaljnjih 50 let. Prepričan sem, da bo poslanica, ki jo naslavljam na stranko, naredila iz mladine naše naslednike. To moramo hoteti. To sem povedal na trgu v Milanu leta 1936. Biti moramo ponosni in srečni, da lahko izročimo svoje prapore mladini, zakaj samo na ta način se bo revolucija od rodu do rodu bogatila z vedno novimi svežimi in navdušenimi silami.

Zelo sem vesel, ko lahko ugotovim, da je tudi med zveznimi tajniki danes zelo mnogo ljudi letnika 1915 in 14, to je ljudi, ki so stari 28 ali 29 let.

In zdaj še vprašanje, ki mi ga je zastavil strankni tajnik, vprašanje straže pri praporih. Ta straža ne more biti dvojni milica, zakaj milica je bila in je oborožena straža revolucije, milica zasluži, da jo italijanski narod obdružuje in ljubi. Milica se je na vseh bojiščih, kamor je bila poslana, dobesedno pokrila s slavo. Milica ima danes na tisoč sto tisoč mož, in bataljone »M«, ki so zrcala in bi morali biti zrcalo za vse, ima oklepno divizijo, ki so jo oskrbeli z orožjem — v znamenje medsebojnih simpatij — nemški SS oddelki.

Da bi se izognil vprašanju, ki so v neposredni zvezi s tem, sem tudi sklenil, da se straža pri praporih zaupa mladini, t. j. članom GIL-a. Je to vzor za stražo. Naši prvoborniki so tisti, ki vidijo v tem dejstvu nadaljevanje. Sto, sto petdeset tisoč mladencev bo, ki bodo pod poveljstvom skvarista prve straže, imeli to nalogo, ki bo — o tem sem prepričan — dvignila njihov ponos in njihovo vero. Te mladence bo treba zelo skrbno izbrati tudi iz oziroma na telesno moč. Skvadristi bodo morali biti takšni, kakor so bili skvadristi prve ure, ki so se tudi borili, pohabljeni, odklopani, ljudje kristalne in najbolj trdne vere.

Samo ena pot!

Vsi člani stranke, vsi njeni voditelji morajo biti prepričani — in to prepričanje mora postati evangelijski vseh italijanskega naroda — da v tej vojni ni nobenih izbir, nobenega »ali—ali«. To je vojna, ki dovoljuje samo eno pot: nadaljevanje z njo do končne zmage. Ali zmagamo, — o čemer sem najtrdnjeje prepričan — skupaj s tovariši ohi in trojne zveze, ali pa bo Italija doživela poniževalni mir, ki jo bo postavil na četrto ali peto mesto med silami.

Se danes zjutraj sem bral v članku neke angleške revije tale stavek: »Anglija mora gospodovati nad Sredozemljem. Nič več ne bo dovoljeno Italiji, da bi se prištevila kakor koli med vojaške sile.«

Kdor verjame ali se dela, da verjame prigravarjanju, ki ga sovražnik širi s svojo živčno vojno, je zločinec, izdajalec in spak. Mir pomeni vdajo, vdaja pomeni sramoto in pogubo. Prvo umljivo stvar, ki bi se je sovražnik lotil, bi bila ta, da bi razorožil Italijo; vzel bi ji celo lovške puške in Italijo ne pustil drugega kakor mestno policijo. To bi pomenilo uničenje celotne industrije, saj je jasno, da bi bila sleherna rudniška, kovinska in mehanična industrija zatrta, ker ne bi več imeli priložnosti oboroževati se. Bilo bi tudi konec mehanične avtomobilske industrije. Ford je že dvakrat skušal priti v Italijo, prvič je hotel postaviti svoje šotore v Livorno, drugič pa v Trieste, toda oba poskusa sta bila zaman. Sovražniki bi nam pustili oči, da bi se lahko jokali, ni pa izključeno, da nam ne bi odnesli umetniške zaklade, da bi prišli do plačila. Sicer pa se je že večkrat v zgodovini zgodilo, da so osvoboditelji Italijo oplenili, kakor je storil tudi Napoleon. Tudi naše poljedelstvo bi šlo po zlu, zakaj veliki pridelovalci žitaric v Severni Ameriki bi dejali: »Vase poljedelstvo ni gospodarsko, mi vam bomo dali žito. Vi boste smeli pridelovati samo zelenjavo, ki se hitro kvari.« Italija bi postala to, kar so njeni stoletni sovražniki zmeraj želeli, da bi bila: navaden zemljepisni izraz. Zavračam misel, da bi bilo kaj Italijanov, vrednih tega imena, ki bi mogli tak stvari gledati v oči, ne da bi čutili, kako se pogrezajo v najgloblje ponižanje in sramoto. Nekaj dvomljivcev je,

a temu se ni čuditi. Kristus je imel samo dvanaest učencev, ki si jih je z nadčloveškim naukom vzgajal tri leta po pustih palestinskih gričih. In vendar ga je v uri preskušnje eden izdal za trideset srebrnikov, drugi ga je zatajil nekateri drugi pa so bili bolj ali manj nestalni.

Nič čudnega ni, da je nekaj dvomljivcev. Tem dvomljivcem je treba povedati, da so v tej vojni razvoji, ki jih ni mogoče vnaprej videti, razvoji politične narave, ki pa niso samo politični ter se dozorjajo.

Pokolji črncev v Detroitu dokazujejo, da je slovita atlantska listina samo papirnata listina. Videlo se je, da ima Amerikaneč belec nagonski in nepremagljiv odpor do njih. Črnci sami so se po mesarskem klanju v Detroitu prepričali, da so Rooseveltove obljube lažne. Chandra Bose, ki se ne postji, stoji pred vrati Indije. Sovražnik mora iztrati karto.

Ze prevečkrat je razglasil, da je treba vdreti na celino. Torej bo moral poskusiti s to karto, zakaj drugače bi ugnel biti poražen, še preden se je spustil v boj. Toda ta karta je takšna, da je ne bo mogel vdrgeti več zaigrati. Treba je se razlikovati med »izkrcanjem«, ki je možno, ter med »prodiranjem« in končno med »vdorom«. Povsem jasno je, da če bo ta poskus spodletel, kakor sem prepričan, potem sovražnik ne bo imel nobene karte več, ki bi jo mogel igrati, da bi premagal sile trojne zveze. Slabo presoja razvoje te vojne, kdor se ustavlja pri postanskih dogodkih.

Italijanski narod je zdaj prepričan, da gre za življenje in smrt. Brž ko se bo sovražnik skušal izkrcati, ga bo treba zajeti in zadržati na isti črti, ki jo moramo imenovati »vodno črto«, na pešeni črti, kjer je kraj vode in se začneja zemlja. Če bi pa sovražnik slučajno le poskusil, potem morajo vse rezervne sile, kar jih je, planiti nad izkrcanje ter jih uničiti do poslednjega moža, tako da bi se sicer utegnili zgoditi, da bi sovražniki zasedli kak kos naše domovine a bi ga vselej zasedli v vodovrtni črti, ne pa v navpični. Naloga fašistov je tale: dati ta občutek, in sicer več ko zgolj upanje, dati popolno gotovost, kakor gre železni, neomajni in granitni oddoljiti. Tako se stranka pripravlja, da bo izpolnila svojo vlogo v tem silnem trenutku.

46 milijonov bojnikov

Stranka je moja ustvaritev, ki jo ljubim ter branim in na katero sem ljubosumen. V tej dobi mora stranka bolj ko kdaj prej biti gonilna sila v narodovem življenju, mora biti kri, ki kroži, mora biti ostrga, ki spodbada, ter zvon, ki s svojim glasom daje venomer pravi zvon. Zgled, ker ni nobene stvari na svetu, ki bi bila tako uspešna kakor dober zgled. Treba je stati sredi naroda in mu pomagati, ker narod zasluži, da mu pomagamo. Treba mu je govoriti resnico in mu povedati, da mora vztrajati, ker to zahteva čast. Tisti, ki se nam ljaskajo, ali nam z žalitvami in smešenjem pošiljajo poslanice, bi se nam v ljudno nasmešili, a v srcu bi nas prezirali, če bi se jutri vdali njihovemu lažnemu laskanju. Dejali bi, ki bi Italijani pa res niso zmogni vztrajati do dvanajste ure, ob tri četrta na dvanajst že popuščaj. Toliko glede časti, ki se je moramo držati z vso silo. Potem pa se je najvišje koristi naroda in dosega zmagovitega mira, ki naj da Italiji, katera se bje v bojih že trideset let, pokoj in srečstva, da bo lahko izpolnila zgodovinsko poslanstvo, ki jo bo zaposlilo ves ostali vek.

Polemika je res bedasta, kadar meri name. To je večni sistem Angležev, Angleži imajo vedno potrebo, da naperijo svoje sovražstvo na eno osebo, ki jo kot napadni kristjani ter preostali antikristi prikazujejo kot vtelesenje zločede. Kar zadeva moje odgovornosti, po prevzemanju in zahtevam zase v celoti. Prišel bo dan, ko bom dokazal, da se tej vojni nismo mogli in nismo smeli ogniti, ker bi nas doletela kazenska samomora, kazen, po kateri bi izgubili veljavo kot sile, vredna zgodovine. Sovražnik, ki je bil zame vedno sovražnik številna ena, je Anglosakonec; ta se bo zdaj prepričal, da dvajset let vlade v italijanskem življenju ni preteklo zaman in da jih je nemogoče zbrisati.

Vojaki vseh oboroženih sil čutijo veličino trenutka in svojih nalog, italijanski narod ima še nedotaknjene nprave moči. Menili so, da bo padel v treh mesecih. Pa je še po treh letih na nogah. Danes se sovražnik obrača proti svojim mejam domovine, 46 milijonov Italijanov — če se ne ozremo na nepomembno odpadlo — pa je v možnosti in v dejanju 46 milijonov bojnikov, ki verujejo v zmago, ki verujejo v večno silo domovine.

Papež sprejel Narodni odbor za svečanosti ob 25-letnici svoje škofovske posvetitve

Vatikansko mesto, 4. jul. s. Papež je včeraj v zasebni avdiciji v konzistorijskih dvorani sprejel italijanski narodni odbor za svečanosti 25letnice njegove škofovske posvetitve. ki mu je ob zaključku jubilejnega leta ponovil poklonje z izročitvijo nekaterih najnovejših daril, ki so prispela za novo cerkev sv. Evgena, ki se namerava graditi.

V odsotnosti predsednika kardinala Lavrtrana, ki se v sedanji okoliščini ni hotel oddaljiti od svojih vernikov v Palermu, da bi tamkaj nadaljeval s svojim tolažilnim delom v mestu, ki je cilj barbarstva sovražnega letalstva, je odbor pospremlj dekan sv. kolegija Granito Pignatelli Delmonte predsednik komiteja.

Avdiciji so razen tega prisostvovala zelo številne osebnosti italijanskega umetniškega in kulturnega sveta, ki so hoteli izraziti papežu svoje spoštovanje s poklonitvijo prekrasnega zbornika z njihovimi članki, slikami, skicami in tudi glasbenimi prispevki italijanskih glasbenikov današnjih dni. Zbornik nosi naslov »Italijanski znanstveniki in umetniki Njegov Svetosti Piju XII.« in se začneja s portretom papeža v barvah. Sodelovali so predstavniki italijanskega kulturnega in umetniškega sveta. Papež je takoj po vstopu v dvorano sprejel podpredsednika odbora monsr. Tragijo, ki mu je izročil njemu posvečen zbornik s poklonitvijo vseh županov Italije, vseh sodnikov, zvezdoslovcev in otrok ljudskih sol, ter naposled še znatni znesek, ki ob enem s prejšnjimi zneski predstavlja zelo pomemben dar italijanskih katoličnanov za zgraditev cerkve, ki bo v Rimu posvečena sv. Evgenju Papež se je nadalje zahvalil za nove izraze spoštovanja, ki

so prišli iz njegove ljubljene Italije. Dejal je, da če je vselej vesel, ko sprejema sinove, ki se obračajo k njemu, je njegovo veselje danes še večje in še večje njegovo navdušenje, ker ga današnja avdicija spominja na velik dogodek v njegovem duhovniškem življenju, na njegovo škofijsko posvetitev pred 25. leti.

Rim, 5. jul. s. Papež se je nadalje zahvalil za poklonitev kulturnega, znanstvenega in umetniškega sveta, o čemer ga je obvestil kardinal Lavitrano, ki danes ni navzoč, ker ni mogel prekiniti svojega pogumnega in tolažilnega dela kot dušni pastir črede, ki mu je zaupana in tako hudo prizadeta. Pij XII. je potem izrazil svojo veselje, ker je bilo njegovo jubilejno leto, leto verskega prerojenja in duhovne vdanosti, leto ntranje izpopolnitve, ne pa zunanjih manifestacij, ki so dopustne samo v normalnih časih. Poklonitev pisateljev in umetnikov tudi dokazuje veliko italijansko katoliško tradicijo, ki zaupa v akcijo cerkve kot stebra za morebitne borbe proti njenemu ožjemu premoženju. Italijanski narod, ki ga štiti ta duhovni zid, se bo znal zavarovati pred slehernim zastrupljenjem. Svoj govor je papež zaključil z ugotovitvijo, da bo cerkev, ki je zaščitnica miru in pravice, prava in morale, vselej vzpodbujala k slogi v družbenih odnosih. Napoved je vsem navzočim in vsemu italijanskemu narodu, še prav posebej pa tudi vsem, ki imajo zaradi svojega trpljenja pravico do posebne pozornosti, poddeli apostolski blagoslov. Vsi navzoči so nato papežu poljubili roko in je za vsakega, izmed njih imel besed očetovske dobrote.

Podpredsednik rumunske vlade na obisku v Rimu

Mihael Antonescu o tesnem prijateljstvu med Italijo in Rumunijo

Rim, 4. jul. s. Podpredsednik rumunske vlade Mihael Antonescu je prispel 29. junija v Italijo na uradni obisk v spremstvu državnega podtajnika za propagando prof. Marcuja in drugih osebnosti. Podpredsednika rumunske vlade je spremljal na poti tudi italijanski minister v Bukarešti baron Bavo Scoppa, dočim je rumunski poslanik v Kvirinalu Eksc. Grigoraea šel gostu nasproti do Trbiža skupno z odposlanstvom zunanjega ministrstva, ki mu je bil na čelu pooblaščen minister Marki Rossi Longhi.

Državni podtajnik Bastianini je priredil obred na čast Eksc. Antonescu, ki so se ga poleg oblasti udeležili tudi obe odposlanstvi, rumunsko in italijansko. Naslednjega dne zjutraj so bili prvi razgovori, ki so se nanašali v glavnem na gospodarska vprašanja in ki »fa se jih udeležila poleg Antonesca in državnega podtajnika Bastianinija tudi državni podtajnik Giannini in minister Petagija.

Po končanih razgovorih se je Eksc. Antonescu s svojim spremstvom podal na dvor, kjer se je vpisal v dvorno knjigo.

Benetke, 5. jul. Podpredsednik rumunske vlade in minister za zunanje zadeve

Mihael Antonescu je dal naslednjo izjavo posebnemu dopisniku agencije Stefani:

V trenutku, ko zapuščam Italijo, smatram za svojo dolžnost, da izrazim svojo zahvalo za prisrčnost in za vse pozornosti, ki sem jih bil deležen na italijanskih tleh. Smatram ta svoj poset kot dokaz latinskega prijateljstva napram kraljevini Rumuniji vlade maršala Antonesca in naši vrli vrsti. Zadovoljen sem, ker lahko porečem maršalu, da sem našel v Italiji ozačje globokega spoštovanja za današnjo Rumunijo in za rumunskega vojaka, ki je znal braniti latinsko zemljo in našo krščansko omiko. Izrekam svojo zahvalo Duceju v polni zavesti, ki se klanja pred njegovim zgodovinskim poslanstvom v korist Evrope in latinske. Srečanje z Ducejem je obogatilo moje življenje. Besedo zahvale naslavljam odličnemu državniku Eksc. Bastianiniju, ki mi je prožil roko kot prijatelj in Latince.

Kakšne bodo posledice tega poseta, bo pokazala bodočnost, ki je skupna usoda oboj narodov. Zapuščam Italijo, toda ostajam tu s svojim duhom in moje najboljše želje za junaški italijanski narod bo spremljalo moje čustvo hvalečnosti.

Japonski udarci ameriškemu brodogradu

28 sovražnikovih ladij potopljenih, med njimi 9 vojnih ladij, več pa poškodovanih

Tokio, 2. jul. s. Po izgubah, ki so jih japonske letalske in pomorske sile prizadele ameriškemu brodogradu na Pacifiku med operacijami proti malemu otoku Rendovi v Salomonskem otočju, se je število potopljenih sovražnih ednic od bitke pri Lungi do danes dvignilo na 25, med katerimi je 9 vojnih ladij. V istem času je bilo sestreljenih 130 sovražnih letal, medtem ko so Japonci izgubili samo 52 letal.

Tokio, 2. jul. s. Po nadaljnjih vesteh so japonske oborožene sile razen že navedenih izgub prizadele sovražniku v operacijah na področju otoka Rendove še tele izgube: potopile so 3 prevozne ladje, 3 nadaljnje in 1 rušilec pa poškodovale.

Tokio, 3. jul. s. List »Asahi«, ki komentira izkrcanje ameriških čet na otoku Rendovi, naglašja, da je to samo poskus, da bi se Avstralija rešila Japonske in obenem izvedla obkolitev Japonske s pomočjo ustanovitve oporišč na Salomonskem in Aleutskem otočju, kakor tudi sredi Kitajske in v Birmaniji. List nadaljuje takole: Sovražnik, ki je doživel strahovito kazn, je hotel gotovo ustvariti novo napadalno področje. Naše zunanje obrambne črte so zgrajene dovolj čvrsto, da bodo lahko vzdržale take napade. Toda vojna se bo nadaljevala, dokler bo sovražnik nadaljeval svoje protiofenzive. Japonci so pripravljeni postaviti se v bran proti vsem takim poskusom z vso živlostjo in mirnostjo, ker vedo prav dobro, da bo zmaga v vojni izkrcavanja pripadla onemu izmed vojujočih se, ki bo mogel vztrajati četrto ure dalje kakor nasprotnik.

Sanghai, 4. jul. s. V japonskih vojaških krogih na Kitajskem izjavljajo, da predstavljajo operacije ameriških oboroženih sil proti Salomonskim otokom dokaz političnih nujnosti, ki

siliho Zedinjene države, da iščejo povsem nesorazmerne uspehe za ceno, ki jo morajo plačati v ljudeh in orožju. Pripominjajo nadalje, da ameriški napad na otok Rendovo, ki je prišel po bitki za Guadalcanar in letalskih bojih nad otoki Russell in Novo Georgijo, potrjuje, da so se oborožene sile Zedinjenih držav angažirale na področju Salomonskega otočja v brezupni ofenzivi. Ako se upošteva, da zadevajo sovražni napadi na čim dalje hujši japonski odpor in da veljajo sovražnika ogromne izgube, dočim so na drugi strani ameriški strategji sami izjavili, da bi oborožene sile Zedinjenih držav morale voditi borbo 50 let, preden bi dosegle Japonsko preko nestetih otokov Pacifika, ako bi zasedali drugega za drugim, je jasno, da mora zavezniško poveljstvo podrejata strategijo politiki. Strategija nalaga Zedinjenim državam, da se morajo poslužiti, ako hočejo v velikem slogu napasti Japonsko, kitajskih oporišč. To možnost pa jim je prepričilo japonsko letalstvo, ki je izsililo svojo premoč na Kitajskem in skoraj izločilo iz uporabe najboljša sovražna oporišča. Na drugi strani pa Zedinjene države ne smejo dopustiti, da bi Japonska neovirano skrbela za razvoj ogromne ozemlja, med katerim si je zagotovila nadzorstvo in tamkajšnja bogastva, in morajo zato v Čunkingu zbužati utvaro, da je njihova pomoč blizu. Azijski narodi pa se nasprotno spričo politike Japonske nasproti Kitajski, vedno bolj postavljajo na stran Japonske in se je med tem tudi zaupanje Indije v Japonsko povečalo. Azijski blok se utrjuje in vedno bolj zapira Anglosasom vse možnosti maščevanja v tem delu sveta, ki je ogromnega pomena za Zedinjene države Severne Amerike.

Tokio, 3. jul. s. Japonski glavni stan objavlja: Japonske podmornice so meseca junija potopile 11 sovražnih ladij s skupno 85.000 br. reg. tonami.

Narodi vzhodne Azije za novi red

Izjave bivšega japonskega poslanika v Washingtonu

Tokio, 3. jul. s. Samuro Kuruso, bivši japonski poslanik v Washingtonu, je izjavil v nekem razgovoru v zvezi s 4. julijem, ko praznujejo Američani praznik svoje neodvisnosti, da se večina prebivalstva Zedinjenih držav bržkone ne zaveda, da je zapletena v brutalno borbo, ki naj bi milijardi ljudi v vzhodni Aziji odzvela neodvisnost, kakršno bodo slavili v Ameriki. Poslanik je izrazil svoje prepričanje, da se bo navzlic svetohlinskemu zadržanju Zedinjenih držav proces osvoboditve azijskih narodov nadaljeval do srečnega zaključka na dan, ki ga bodo ljudstva Vzhodne Azije praznovala kakor danes Američani kot dan zmage in neodvisnosti Velike vzhodne Azije.

Govorec o Evropi je Kuruso nato dejal: Naša solidarnost z Nemčijo in Italijo stalno narasta in se zavedamo čimdalje bolj, da pomeni novi red, ki ga hočemo ustvariti, odločen preokret za civilizacijo. Kar se tiče vojne, je poslanik izjavil, da jo je smatrati kot počasno naraščanje civilizacijskega vala, ki bo skozi temno obdobje srednjega veka, renesance, francoske revolucije, borbe za neodvisnost raznih ameriških narodov in zadnje vojne, čeprav so ga zadržali za nekaj časa z anakronističnim nasipom, ki je znan pod imenom Versailles, dosegel s sedanjo vojno in pomočjo onih sil prosto pot, da ustvari svetu tisti novi red, ki

se ne bo opiral več na nasilje, temveč na pravice vseh narodov. Izrekel je nato resno svarilo Zedinjenim državam in Veliki Britaniji, ki jih bo nezaščirni del časa potopil, če bodo nadaljevale svoj brezuspešni napor, da bi obdržale z zastarelimi načini stari red. Govorec o vojnih ciljih, kakor jih je pred kratkim označil minister Tojo v svojem govoru, v primerjavi z nedolžnim govorjenjem demokracij, je Kuruso izjavil, da so Američani dejali, da so njihovi vojni cilji označeni v Atlantski listini. Zakaj se potem njihovi voditelji borijo za hegemonijo velikih sil, namreč Zedinjenih držav, Velike Britanije in Sovjetske Rusije, v škodo malih narodov? Vzemimo za primer Poljsko. Po besedah člana norveške begunske vlade Hambra so Poljsko zapustili kakor mrhovino, ki ni za nobeno rabo več. To je en sam primer, ki osvetljuje Atlantsko listino.

Kuruso je nato govoril o veliki bodočnosti, ki čaka narode vzhodnoazijskega bloka, narode, ki so doslej trpeli in se trpijo pod jarmom zapadnih vlesil. Dejal je, da je narodna Kitajska po stoletjih mednarodnega zlorabljanja končno v istem položaju kakor Japonska in drugi narodi na področju skupnega prospeha. Zaključil je razgovor z zatrdilom, da bo objava neodvisnosti Filipinov omogočila ne samo Filipincem, temveč tudi drugim narodom uresničenje njihovih sanj.

Razdelitev pridelkov koruze, krompirja in stročnic

Rim, 3. jul. s. »Gazzetta Ufficiale« objavlja ministrski odlok z datumom 1. julija 1943-XXI, ki ureja drugo žetev koruze, krompirja in stročnic na zemljiščih, ki so bila že obdelana z žitom. Odlok določa, da smejo pridelovalci koruze, krompirja in stročnic na omenjenih zemljiščih pridržati za živinorejske in svoje domače potrebe od svojega drugega pridelka naslednje količine proizvodov:

Koruze v dodatku na količine, ki so bile priznane za prvo žetev, 60% pridelka, kakor so ga določili občinski uradi za poljedelske ugotovitve, medtem ko je treba ostalih 40% izročiti zbirališčem;

krompirja poleg količine, oddane od prve letine, nadaljnjih 50 kg za pridelovalca in vsakega družinskega člana, ki živi z njim v skupnem gospodinjstvu;

stročnic, razen že priznane količine, nadalje 4 kg za pridelovalca in vsakega družinskega člana, ki živi z njim v skupnem gospodinjstvu.

Količine pridelka druge letine se prištevajo količinam, ki so bile pridržane od prve letine na drugih zemljiščih, ki so bila obdelana s koruso, krompirjem in stročnicami. V primeru, da pridelovalec ni obdelal drugega zemljišča s koruso, krompirjem in stročnicami v prvi letini, ima možnost, da pridržji od pridelka druge letine zgoraj navedene količine, razen tistih, ki so mu bile že priznane. Količine koruze, krompirja in stročnic, ki so bile pridržane izven obveznosti za izročitev, pa so se izkazale za prekomerne pridelovalčevim družinskim in gospodarskim potrebam, ne morejo postati predmet trgovanja in jih je izročiti organom, ki so pooblaščen za zbiranje pridelka. Da lahko pridržijo določene količine pridelka druge letine, morajo poljedelci prijaviti občinskemu uradu za poljedelske ugotovitve svojo ozemlja površino, ki so jih uporabili za te pridelke druge letine, in sicer v roku enega meseca po posevju. Ta odlok je stopil v veljavo z današnjim dnem.

Prijava gradbenega strokovnega osebja

Rim, 3. jul. s. »Gazzetta Ufficiale« objavlja ministrski dekret, ki določa, da morajo v roku 5 dni od danes vsi delodajalci, ki razpolagajo z delovno silo gradbenih strokovnjakov, ki so po poklicni kvalifikaciji. Ti delodajalci morajo navesti vsemu svetom sporočiti podatke o vseh delavskih tehničnih in upravnih osebja, ki ga zaposlujejo, in sicer razdeljene po starosti dobi in po poklicni kvalifikaciji. Ti delodajalci morajo navesti vsemu svetom sporočiti tudi seznam strojev in drugih pripav v svoji posesti. Oba seznama je predati v dvojnem prepisu in se morata nanašati na vsako posamezno

delavnico ter vsebovati navedbe o kraju, o značaju in namenu del ter specifikacijo morebitnih naročnikov.

Sven Hedín o bombardiranju kölnske katedrale

Berlin, 3. jul. s. Znani švedski raziskovalec Sven Hedín je podal stochholmskemu dopisniku lista »Westdetschezeitung« nekaj izjav o terorističnem napadu, ki so ga v preteklih dneh izvršili angleški letalci na Köln. Objekti, ki so jih zadeli, katedrala in druge zgradbe visoke umetniške vrednosti, dokazujejo, za čem prav za prav stremijo Anglosasi, je dejal med drugim Sven Hedín. S tem najnovejšim bogokletnim dejanjem, ki predstavlja žalitev vsega katoliškega sveta, je dodal, so Anglosasi na dokončen način oblatili svojo čast in nič jih ne bo moglo v bodočnosti rehabilitirati.

Egiptski tisk za arabske interese

Ankara, 3. jul. s. Kakor poročajo iz Kaira, ministrski predsednik Nahas paša med obiskom v Palestini ni obiskal tudi Sirije in Libanona, in sicer zaradi posredovanja angleških oblastev, ki so bile zadnji trenutek obveščene, da pripravljajo v Damasku in Bejrutu hude protidegolistične demonstracije. Egiptski tisk podarja v zvezi s temi ugotovitvami, da je naloga Egipta podpirati stremenje vsega arabskega sveta, tudi v Siriji in Libanonu. List »Al-misr« podprta v zvezi s tem, da bi bilo nujno potrebno, da se združijo vsi Arabci z Egiptom na čelu.

Gospodarstvo

Dobra žitna letina

v vsej Italiji

Spričo zgodnjega pričetka spomladi in s tem tudi rastne dobe se je žetev pšenice in ostalega žita letos pričela več tednov prej kakor druga leta. Žetvena dela bodo tudi v Severni Italiji kmalu zaključena. Še danes se vidi iz poročil, ki prihajajo iz raznih delov države, da bo pridelek bistveno večji, kakor je bil v zadnjih dveh letih, ko je imela Italija povprečni pridelek nekaj nad 70 milijonov metriskih stotov pšenice, 30 milijonov met. stotov koruze in 8 milijonov met. stotov riža. Povečanje pridelka ni samo posledica ugodnih vremenskih razmer, temveč je pripisati tudi nadaljnjemu povečanju posejane površine. Lani v jeseni je bilo s preorjanjem travnikov in poslednjih neizkoriščenih zemljišč pridobljenih dodatnih 400 tisoč ha zemlje za setev pšenice. Tudi kolonizacija veleposelstne zemlje (v Siciliji), ki je v lanskem letu znatno napredovala, je letos že v večji meri omogočila intenzivnejše obdelovanje zemlje.

Da se letina čimprej spravi, so bile izvršene dalekosežne priprave. Vojaki dobe žetevne dopuste po najmanj 15 dni, ki se v primeri specialnih delavcev lahko podaljšajo do 90 dni. S posebno kolektivno pogodbo je bilo urejeno delo dinarjev, ki pomagajo pri spravljaju letine. Njihove mezde so bile za dobo spravljaja letine povišane na 4 do 5 lir za uro pri desettremnem času, ki je predpisan za čas žetve. Za delavce, ki so v dobi žetve zaposleni na polju kot kosci, mlatilci, kakor tudi za delavce, ki pomagajo pri žetvenih delih ter za delavce na riževih poljih so bili odobreni dodatni obroki živil. Tako dobivajo žetveni delavci dnevno 600 gr kruha, delavke po 400 gramov in se dodatni obrok testenin, sira in vina. Izdani so bili tudi ukrepi za racionalno uporabo strojev.

Letos se prikratk uporablja novi predpisi za ugotovitev in kontrolo pridelka. Prejšnja leta so bili pridelovalci dolžni v desetih dneh prijaviti pridelek občin. Ta sistem je bil letos opuščen in so bili uvedeni posebni kontrolni in ugotovitelni uradi za kontrolo in ugotovitev pridelka. Organi teh uradov, ki imajo dalekosežna pooblastila, ugotavljajo na mestu samem počete površine, večino pridelka ter nadzirajo potek žetvenih del in uporabo razpoložljivih delovnih moči in strojev. Pridelovalcu ostane za lastno porabo po 2 metrska stota na člana rodine. Ostali pridelek pa mora oddati javnim skladiščem (Ammassi). Kmetje, ki ne potrošijo žita, določenega za lastno potrošnjo, tega žita ne smejo prodati pod roko, temveč ga morajo prav tako ponuditi na odkup državnim skladiščem. Odkupne cene so bile že pozimi na novo določene in veljajo za pšenico prvičkrat diferencirane odkupne cene, upoštevajoč različne produkcijske stroške v posameznih pokrajinah. Letošnje cene so, kakor znano, višje v primeri z lanskimi, tako da bo italijanski kmet, čigar trud je v sedanji vojni posebnega pomena, prejel pravično odškodnino in priznanje.

Povečana storitev italijanskih železnic

V zvezi z novim proračunom za leto 1943-1944 objavljajo italijanska uradna mesta nekaj podatkov o železniškem prometu v vojnem letu 1941-42, ki dajejo približno sliko uspešnih naporov italijanske železniške uprave, da zadosti potrebam vojne v prometnem pogledu. Pri tem je treba zlasti upoštevati da je bila odprta moč Italije v znatni meri odvisna od velikega dela, ki je bilo izvršeno v fašistični dobi na področju izpopolnitve prometa, predvsem z elektrifikacijo železnic. Elektrifikacija je bila do srede l. 1942 izvršena na 5430 km prog od skupne dolžine 17.172 km. Sredi lanskega leta pa so bila elektrifikacijska dela v teku na progah v skupni dolžini 242 km. Železnice dobivajo električni tok za pogon iz 35 električnih central.

V teku leta 1941-42 se je skupna dolžina železniških prog v Italiji povečala za 121 km. Prevozna storitev pa se je v mnogo večji meri dvignila. Promet potnikov se je dvignil od 223 na 285 milijonov, blagovni promet pa od 70 na 73 milijonov ton. Povečana storitev je bila dosežena navzilec redukciji vlakov v potniškem prometu. Ta redukcija je obsegala v letu 1941-1942 49.515 vlakovnih kilometrov, to je za 18,5 odstotka. Deloma je povečana storitev v potniškem prometu dosegla z opustitvijo jedilnih vagonov in z delno opustitvijo prometa spalnih vagonov. Omejene so bile tudi tarifne ugodnosti v potniškem prometu, da se zmanjšajo nepotrebna potovanja. Povečanje blagovnega prometa pa je bilo doseženo z večjo povprečno obtežbo na vagon.

Neme priče ljubljanske preteklosti:

Na Mestnem trgu

Slovo graščino Erbergov v Dolu z njenimi sila razsežnimi pritekljivimi odnosi zemljišč in stavbišč v več katastrskih občinah ne je v območju ljubljanskega, marveč tudi litjskega okrajnega sodišča je podeloval za očetom Jožefom Kalasancijem njegov sin Jožef Ferdinand baron Erberg (kakor že spred povedano, poslednji moški tega rodu). Zanj je bila vknjižena lastninska pravica do graščine na podstavi prisilne listine z dne 2. julija 1844. Po njegovi smrti sta postali dediči najbližji sorodnici, t. j. grofica Antonija Attems in baronica Marija Erberg, katerih vsaki je bila prisojena enaka polovica graščinskega posestva, in sicer dne 26. februarja 1850. Nato je bil prepisan leta 1856. delež, lasten naposled imenovani solastnici, na prvonavedeno po prisilni listini z dne 22. julija in sodnem dovolilu z dne 23. avgusta. Po Antoniji Attemsovi je bila na podstavi prisilne listine z dne 1. decembra 1882 vknjižena lastninska pravica do graščine in do vsega, kar koli je k njej spadalo, tako, da so postali nerazdeljivo lastniki po ene petinke celokupne posesti grofa Attemsa — Ziga in Volbenk. Jožefina Laurin-Tacco, Berta Laurin-Baum in Kamelina grofica Mels-Coleredo, rojena grofica Attems.

Toda kakor je videti, se je odločilo po vsej priliki vseh pet pravkar navedenih oseb kmalu potem za prodajo svoje lastnine, kar je moralo seve povzročiti neobčutno razpadanje tega lepega in slavnega graščinskega posestva. Kako je bilo razkosano, kdo je gospodoval pozneje predvsem dvema njegovima glavnima deloma in kdo poseduje dandanes še precej nekdanjih graščinskih nepremičnin, t. j. tistih, ki v teku časa niso bile odprodane raznim, zlasti kmetiskim interesom, naj skušajo pojasniti na kratko nastopni odstavek.

Deželna deska bivše dežele Kranjske izpričuje, da sta bili vpisani vanjo dne 3. junija 1884 dve važni reči, kateri se nanašata na graščinsko posestvo v Dolu, prvi za prav razodevata to, da so si pridobili lastninsko pravico:

1.) v enakih polovicah do stavbenih in zemljiških parcel, odpisanih pri dolski graščini in ležečih v katastrskih občinah Sv. Agati, Volavljah in Kašlju, po kupni pogodbi z dne 15. aprila in njenih dopolnilih z dne 29. maja 1884 kakor tudi na podstavi pozvedbenih zapisnikov okrajnega sodišča v Ljubljani z dne 13. in 17. novembra 1880 in okrajnega sodišča v Litiji z dne 22. oktobra 1877 zakonca Franc Saleški Povše (takrat ravnatelj kmetijske šole v Goriziji) in Terezija Povše, rojena Michelich;

2.) do dolske graščine same z ostalimi nepremičninami, nahaajočimi se pretežno v katastrskih občinah Dolu, Kašlju in Zadobrovi, po kupni pogodbi prav tako z dne 15. aprila 1884 Jožef Palme.

Dne 9. septembra 1884 je bila vknjižena na podstavi notarske darilne pogodbe, datirane tri dni poprej, lastninska pravica do polovice, ki jo je posedoval Franc Povše, za njegovo ženo Terezijo, s čimer je postala ona samoumetnica parcel, omenjenih zgoraj pod točko 1.). S prisilno listino z dne 14. junija 1911 pa je dobil pravico do petinke vseh parcel, lastnih Povšetovi ženi, vsak njen otrok, odnošno Amalija Pogačnik, Ema Globoknik, Mercedes Sinkovec, Ema Krajec in Evgen Povše, kar je bilo zanje vknjiženo dne 12. septembra istega leta v deželni deski.

Jožef Palme je obdržal graščinsko posestvo do sredi leta 1900, dokler ga namreč ni kupil od njega po pogodbi z dne 13. in 20. julija Alfred baron Starfeld-Weltz. Za tega je bila vknjižena lastninska pravica do kupljenega posestva nato že dne 21. avgusta. Od Weltzla je prešla graščina i. dr. po kupni pogodbi z dne 16. oktobra v last Franca Fajdice in Franca Bartola, posestnikov v Sodražici, kar je bilo vpisano v deželno desko šele dne 23. marca 1907. Čez dve leti, dne 16. januarja, je bila vknjižena lastninska pravica do graščine na podstavi kupne pogodbe, sklenjene tri dni poprej, za Franca Povšeta (tačas deželnega poslanca za volilna okraja Ljubljansko okoličino in Vrhniko kakor tudi državnega poslanca za sodne okolišje Litijo, Višnje goru in Radeče, rojenega dne 1. januarja 1845 umrlega dne 4. januarja 1916 in počivajočega v lepem rodniškem mavzoleju na pokopališču v Štepanji vasi skupno s soprogo, rojeno dne 28. oktobra 1850 in preminulo dne 4. septembra 1910). In naposled je postala zgoraj prisilne listine z dne 31. oktobra 1916 prav tako s po petinskimi deli graščina lastnina štirih gospodov in gospoda, navedenih proti koncu prednjega odstavka, ter vknjižena lastninska pravica zanje dne 24. januarja 1917.

Ze spredaj je bilo rečeno, da je prodal baron Jožef Kalasancij Erberg svojo ljubljansko hišo Ivanu Krstniku Aichholzerju. Le-ta je bil trgovec z manufakturnim blagom in kakor Leopold Frörentsch, tedanji lastnik sosedne hiše (št. 16), član ljubljanske mestne uprave pod predsedstvom méra Antona barona Codellija.

Hiša je bila prepisana dne 5. marca 1836 na Ivanovega sina, t. j. Jožefa Aichholzerja, ki je prevzel že leta 1831. očetovo trgovino, ter jo tako zelo povzdignil, da je slovela še dolgo potem med tovrstnimi kot največja v mestu. Jožef je bil tudi drugače ugleden mož in zelo čislán med stanovskimi tovariši, kajti trgovci manufakturni so si ga izbrali po odhodu Jožefa Schreyerja za predstavnika v svojem zastopništvu.

Za Aichholzerjevimi je postal hišni lastnik dne 31. maja 1863 Karel Holzer, trgovec s špecerijo, ki je med leti 1845. do 1850. zastopal

tovariše svoje stroke v splošnem trgovskem zastopništvu.

S kupno pogodbo z dne 7. marca 1873 si je pridobila hišo v last Stajerska eskomptna banka ter jo obdržala do dne 11. aprila 1887. Takrat je je kupil Henrik Kenda (rojen dne 7. aprila 1857 v Oltresonzu, okraj Tolmino, umrl leta 1918, v Gradcu), trgovec z modnim blagom. Za njim je prevzel trgovino njegov sin istega imena ter jo vodil do dne 1. februarja 1937. Po prisilni listini z dne 14. junija 1919 je hišna lastnica dandanes gospa Irma Kenda. (Konec prihodnjic.)

Vzgoja v vojni

Minister za narodno vzgojo Eksce. Carlo Biggini je dal o priliki svojega nedavnega bivanja v Budimpešti uredniku »Pester Lloyd« zanimivo izjavo o italijanski šoli in vzgoji v vojni. Med drugim je dejal tudi tole:

Vojna je zajela to pot dejansko tudi šolo, kajti sovražnik uničuje tudi šolska poslopja. Prvič je sedaj tudi šola, ki se udeležuje vojne s sodelovanjem mnogih učiteljev in dijakov ter je kot taka vedno bila v obrambi domovine, potisnjena naravnost v vojno črto. Zato je bilo iz takih ozirov potrebno, da se obrambne črte premaknejo. Središča za študij so bila premeščena, kar spada k poglavju elastične obrambe. Minulo zimo so bili šolski zavodi dva meseca zaprti. To pa še ne pomeni, da je bil šolski pouk prekinjen zaradi tega trpel. Večji otroci so imeli priliko priti dva do trikrat na teden v šolo, da so na ta način vzdržali stike s svojimi učitelji. Poleg tega je bil dijakom omogočen pouk po radiu. Kolikor je meni znano, je to prvi poskus te vrste v zgodovini. Tako je šola med neprostovoljnimi zimskimi počitnicami sama prihajala k otrokom in nadaljevala svoje vzgojno delo. Ko je sovražnik pozneje začel napadati tudi šolska poslopja ter neoborožene učitelje in otroke, je italijanska vlada mladino pozvala, naj odpotuje iz najbolj ogro-

ženih mest. V večjih podeželskih središčih so bile osnovane posebne pomožne šole in podvojni učni tečajji, tako da otroci niso ničesar zamudili.

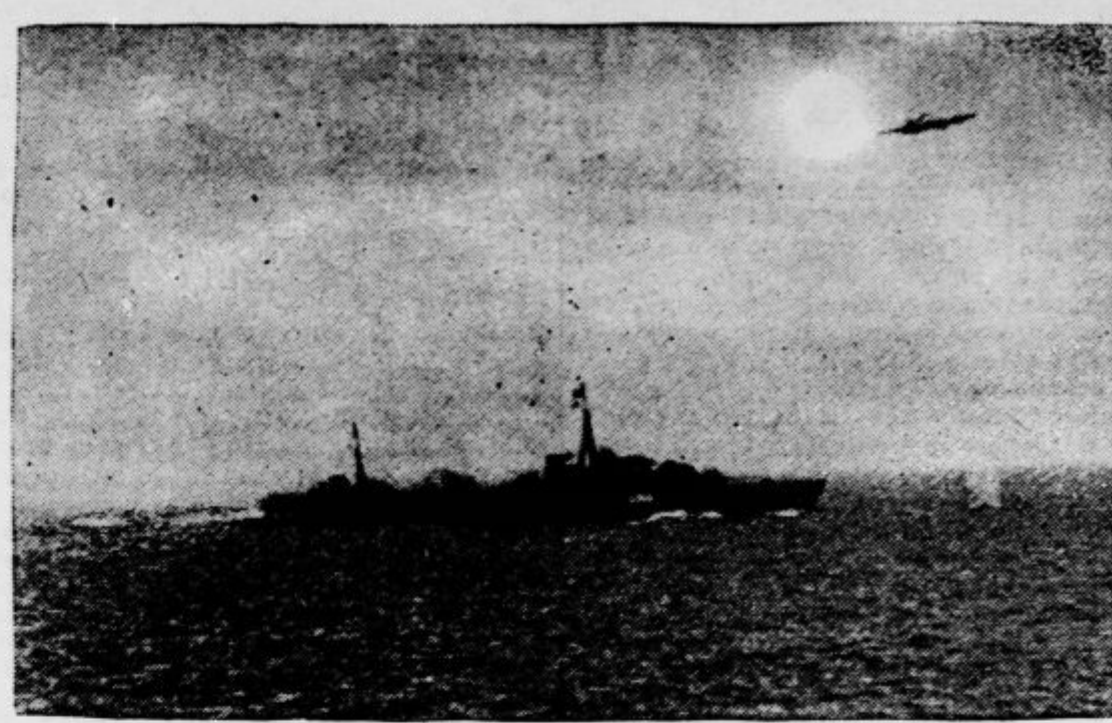
Glede učiteljskega osebja lahko poudarim, da pouk niti najmanj ni trpel. Tudi zaradi zimskih počitnic je treba ugotoviti, da je bila obdelana vsa predpisana učna snov. Učitelji in učenci so napeli vse sile, da so predpisano snov predelali. O tem sem se osebno prepričal na številnih inspekcijah. Ni pa mogoče tajiti, da je bilo treba zaradi izrednih razmer nekoliko previdneje izvajati že započeto šolsko reformo. Na podlagi zakona o srednjih šolah bi bilo treba izvesti celo vrsto zakonodajnih ukrepov, ki pa so bili odgojeni deloma zaradi vpoklicev učiteljskega osebja k vojakom, deloma iz drugih vzrokov. Ker pa je reforma šole že v teku, bi bilo nje odganjanje zlasti v višjih šolah lahko pomenilo prekinitev kontinuitete celokupnega študija. Zaradi tega so bili izdelani novi načrti za preureditev šole, ki upoštevajo predvsem dejstvo popolne izrabe učiteljskih sil, ki so na razpolago. Te reforme bodo v celoti izvedene že takoj ob pričetku novega šolskega leta. Načrt, ki upošteva dejanski položaj, omogoča predvsem ureditev pouka v vojni dobi z vsemi njenimi prilastki.

Perkova ilustracija „Martina Krpana“

Pred tednom smo v kulturnem pregledu priobčili podrobnejše poročilo o krasni bibliofilski izdaji Levstikovoga »Martina Krpana« iz ilustracij mladega slikarja, notranjskega rojaka L. Perkova. Knjižna vzbuja zaradi svoje opreme in ilustracij pozornost zanimanje prijateljev lepe

knjige, saj smo z njo dobili tako izdajo »Martina Krpana«, da je res dostojna pomena in sile Levstikovoga izredno krepke proze. Kot primer Perkovih ilustracij prinašamo danes reprodukcijo risbe, ki nam kaže Levstikovoga junaka na njegovi znameniti kobili.

Italijansko torpedno letalo napada sovražno vojno ladjo iz konvoja na Sredozemskem morju

V Italiji šola nima samo pamena, da poučuje, temveč tudi da vzgaja. Ni golo naključje, da je zaradi tega po Ducejevi vojni dobilo ministrstvo, ki uravnava te stvari, naslov ministrstva za narodno vzgojo. Če ima učitelj v mirnem času dolžnost vzgajati bodoče državljane, se ta dolžnost v vojnih časih seveda še poveča. Šola, čuvarka večne resnice, ne bi izpolnjevala svoje naloge, če ne bi izvrševala svojega poslanstva v pogledu podpiranja bojevnikov, ranjencev, njihovih družin in tistih, ki so zaradi vojnih razmer morali zapustiti svoje domove. Dopisovanje med vojniki in šolsko mladino je z vsakim dnem živahnije in prisrčnejše, obiski v vojnih bolnišnicah postajajo vedno čedalje pogostejši. Tudi sodelovanje med strankinimi činitelji in vseučiliško mladino se vedno lepše razvija. Velja tudi omeniti, da čedalje bolj narasča število otrok, ki oskrbujejo vojne vrtove ter pomagajo na ta način domači samopreskrbi. Naravnost ginljivo je opazovati mladino, kako živi v tej vojni ter podžiga odpornost prebivalstva in s tem tudi vero v zmago. Učitelji in učenci razumejo popolnoma dobro, da preživlja domovina danes najresnejše ure svoje zgodovine.

Vojna pomeni napon vseh sil, volja za zmago terja zvezo vseh duhov in tako se ta vojna izkazuje za veliko učiteljico naroda. Ta vojna nas uči, da moramo doprinesiti vse žrtve s pogumom. Mladina se uči iz izkušenj tega, kar sedaj doživljamo, da je življenje samo tedaj vredno žrtve, če so ljudje resnično prežeti z zavestjo izvrševanja dolžnosti in odgovornosti, v kateri je obsežen tudi duh potrebne odpovedi.

V slogu tradicije italijanskih visokih šol je bilo vedno tudi to, da pomaga vojski s svojimi prostovoljci. Tudi v sedanjih vojni se je oglasilo na tisoče dijakov, ki so ponudili svoje sile na razpolago Domovini. Ko bo grozna grmada sedanje vojne ugasnila, bo prav mladina nosilec vere v bodočnost, kajti nji bo poverjena usoda nove Domovine.

Iz Hrvatske

Smrt nestorja dubrovniških gledaliških igralcev. V Dubrovniku je preminil v visoki starosti ugledni mešan in blagajnik dubrovniške občine v pokoji Ilija Nardelli, ki je bil obenem tudi nestor dubrovniških gledaliških igralcev.

Hrvatska član mednarodne pravne zbornice. Na pravkar zaključenem zasedanju mednarodne pravne zbornice na Visokih Tatrah sta bili sprejeti za člana Nezavisna država Hrvatska in Belgija.

Nov most čez Savo. Pri Medsavi so izročili svojemu namenu novi most čez Savo, ki skrajšuje vašanom pot za 30 km, ker do Podsuseda ni nobenega drugega mostu. Otvoritev je bila svečana in so se udeležili tudi predstavniki gradbenega ministrstva. Že 150 let so se okoliški prebivalci potegovali za novi most, a se jim je želja šele sedaj izpolnila.

Gostovanje hrvatskega pevca v madžarskem radiu. Znan radijski pevec Andrija Konec je dobil povabilo ob budimpeštanskega radia za gostovanje, ki bo trajalo mesec dni. G. Konec bo imel prvi koncert v Budimpešti 15. julija s spremljevanjem budimpeštanskega radijskega orkestra. Po koncertu bo trdila Patrija snemala petje tudi za gramofonske plošče.

Nenadna smrt vzorne žene

Ribnica, 4. julija.

Pretekli petek je bridko odjeknila po vsej dolini nepričakovana vest, da se je preselila v

večnost gospa Malči Srebotnjakova, pustivši tukaj žalujočega moža gospoda Ivana, daleč preko mej ožje domovine poznane lesnega industrijca, ter ljubega sina Vaneta, abiturienta, v Beogradu izmenadeno hčerko Boženo, soprogo inž. Degena, v št. Rupertu sedi Savinjske doline pa svojega priletnega očeta Jurija Turka.

Pred 25 leti sta si zgradila lastno, skromno ognjišče, ki je zraslo nemalo po zaslugi pokojnice v lep in ponesen dom. Če kje, se je na njej uresničil rek, da podpira dobra žena tri ogle pri hiši. Gospodinjstvo, kmetija in otroci so bili na njeni brigi, prav tako kakor ji ni bilo neznano knjigovodstvo in celo kupčijske posle je sklepala spretno, kadar je bil mož na potovanjih. Vse to je pa ni motilo, da bi vneta ne sodelovala pri raznih kulturnih prireditvah.

Vsa dolina se je zgrnila v nedeljo za pogrebom predobre gospe kot viden dokaz, da si je v razmeroma kratkem času svojega bivanja v naši sredi pridobila srca nas vseh. — Naj ji ne bo naša zemlja težja od domače!

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik št. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino Ljubljansko naslednje cene na drobno (z vštetu trošarin):

1. Kruh iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; testenine iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna pšenična moka 2.70 lire; enotna koruzna moka 2.20 lire; riž navadni 2.70 lire; fižol 6 lir za kg.
2. Jedilno olje (olivno) 14.70 lire za liter; surovo maslo 28.40 lire za kg; slanina soljena 19 lir za kg; mast 17 lir za kg.
3. Kis, 4% vinski 6.35 lire za liter.
4. Mleko 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.
5. Sladkor: sladkorna sipa 8.25 lire za kg, v kockah 8.35 lire.
6. Mehka drva, razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki robanci (žamanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; trda razžagana drva 40 lir za stot; enotno milo, ki vsebuje 23—27% kisline, 4.10 lire za kg.

Ant. Adamič:

Šola v predmestju

Spomini na leta pred potresom

Oče je gole prste med kratkimi odmorji tiskal pred usta, pihal vanje in nas pisano gledal. Pretegoval je registre, da so kar šklopotali na upornih vzmeteh in stopal je po pedalih sem ter tja, da je pokalo, kakor bi tri orehe. Morda si je s tem segrevale noge? Toda mi smo morali lepo mirovati in grdo zmrzovati. Po evangeliju se je prikazal na prižnici pridigar, ki nas je celo uro utrjeval v sveti veri. Še nekoliko bolj tresoč se od mraza kakor treba, sem prosil očeta, če bi smel domov. Nekako nerad se je pripognil, jaz pa sem hitro smuknil za njegovim trbom in mimo pevecov s kora. Samo stran, ven iz cerkve in mraza ter domov za gorko peč! Toda, o! bridke prevare; saj takrat se nisem vedel, da smo pred Bogom vsak eden in vsi enaki... Ko sem ves zelen in škileptajoč od mraza priklamal domov, me bogaboječa mati ni ljubeče pomilovala, nego me je pokarala: »Ne biti pri maši, je velik greh. Precej nazaj... no, pa naj bo... le hitro se pogrej, potem pa takoj nazaj.« Kakor hitro sem se le malo odotal, sem moral nazaj na mrzlo klop. Oče se je pripognil in mi zapetil s prstom. Stržkovanje se je pričelo znova. Da, vztrajati smo morali, tudi za ceno gnolnih, odprtihi ozeblin. Takoj pa moram priznati, da so bile teh ozeblin krive tudi ledene ceste. Neizbrisne posledice mi je zapustilo to naganjanje k pobožnosti, in resnično ti povem, da še dandanašnji ne hodim rad k maši. Kadar me pa vest le nažene, da

grem v cerkev, se pa vsaj tolažim z zavestjo, da lahko odidem, kadar koli me je volja. Kako lahko mi je pri srcu ob tej misli! Prvi potisej v mladostni dobi so odločilni za vse poznejše življenje. Vem, da bi nikdar ne mogel peti nove maše.

Neko hudo zimo smo dobili v župnišče duhovnika zamorca; dejali so, da je misijonar. Prav hudo je reveža zeblo. Vsa župnija je bila polna govornice o svetem možu. Pravili so tudi, da so za čez noč znošili nanj velik kup odej, toda je svetega moža kljub volneni pezi še vedno zeblo, da se je tresel vsu noč.

Za mašo, ki jo je bral v nedeljo, je bilo neznansko zanimanje. Vse je drlo v božji hram, vsakteri ga je hotel videti, če že drugače ne, pa vsaj od daleč. Bil je pa samo beden črnc, ki je pobiral križem krazem po svetu milodare za svoje ljudi. Po litanijah se je povzpela na prižnico ter blagoslovil zgnečeno in zijašto množico. Potem se je pričelo darovanje. Vsakdo je hotel videti čudo iz obličja v obličje. Množica je pritiskala ter rnila v ospreje ter pred oltar. Bilo je mnogo prerivanja, kajti zamorca-duhovnika videti in ga gledati iz oči v oči, je bilo za vsakogar velično doživetje. Prav dobro smo opazili s kora, da je cerkovnik že več potov odnesel poln krožnik denarja v zakristijo. Tudi bankovci so bili med drobljem. Oh, kako stokrat radi bi ga tudi mi šli gledat, pa nismo smeli s kora! Nismo smeli čudežu Afrike

pogledati v obraz, nismo se smeli čuditi njegovim zobem, ki so bili beli in veliki ko »planci« pri dominah! Ki so odhajali, so se spet vračali, da bi zamorca še enkrat pogledali. Mi tega nismo smeli, zato smo bili na vso moč potrti. Za to odpoved nam je pa bilo dano vsaj majhno zadoščenje. Že prej, pri blagoslovu in velikem križu, ki ga je bil napravil črni misijonar s prižnice in ko so se bili ljudje že dvignili s kolen, se je napravila sredi cerkve, ondi nekako pod prižnico, med gnečo majhna vrzel, prazen, okrogel prostor, ki se je hitro širil. Kaj je vendar bilo, da so se ljudje tako plaho razmikali? Vsa naša pozornost se mahoma osredotočila na tisti kolobar, ki se je še vedno širil in širil. Dolgo nismo mogli ničesar opaziti. Ko se je naposled gmota zredčila ter se je kolobar že bolj razširil, smo ugledali sredi njega — Bog pomagaj, nekaj popolnoma človeškega se je pripetilo nekemu v tej zatrapanosti in zadušljivji gneči, ki se v njej nihče ni mogel niti geniti, kaj šele, da bi jo o pravem času in z legnatjo popihal na prosto. Ondi spodaj so bile samo ženske in otroci. Božji hram se je bil v spodnji polovici že izpraznil, toda še vedno so prihajali k darovanju novi radovalneži.

Kmetiski, zastaven možakar je privlekel za rok s kočnega fantička, ki je sukal oči na vse strani, samo ne predse. Moško sta prikorakala do srede cerkve; no in oče so se še o pravem času ognili, kar pa je bilo usodno za maleda, ki mu je spodrsnilo, da je zletel po tleh. Brezbožneži smo se kar zvižjali ter prahli. Sopranistinja, mali Lizički na oni strani so bile tedaj padle note iz rok, gospa alt se je sukala na desno; nihče pa tudi črnlil ni besede. To popoldne nismo občutili nobenega mraza.

Ker smo stanovali tik cerkve — v pr-

vem nadstropju je bila tudi šola dvorazrednica — in je oče bil tudi v službi cerkve, se je sukal vse naše življenje v glavnem okoli nje. Vse obrede smo poznali do potankosti, v zvonikih in na koru smo bili kakor doma, samo pred glavni oltar in v zakristijo se nismo drznili. Starši so tili verni, posebno mati je bila pobožna. Pred vedno se smehljajočim župnikom se je oče globoko odklinal; tudi mati se mu je priklanjala. Vsi naši dnevi so bili najtesnejše povezani z duhovnimi, raznolikimi obredi, živeli smo takorekč cerkveno življenje. Oče je bil v veliki meri odvisen od župnišča, in trudil se je da gospodar izpolni vsako željo. Za eno stvar pa je bil trdo vraten, nedostopen. Ključ našim neprestanim prošnjam, in tudi v župnišču bi radi videli, nam nikakor in pod nobenim pogojem ni dovolil, da bi pri maši ministrirali. Mati je samo vzdihovala, ugovarjala pa mu ni. Ko smo nekoč spet sitnirali, je šel po palico. Ah, kako sem zavidal šuštarjevega Francija! ali pa Toneta Janežiča! Kako ponosno je osobito ta poslednji sukal na žic ponev žerjavice v divjem kolobarju. Živ ogenj je vzplamtel, nakar je ponev spustil v kadivnico ter jo smel z žice. Kako samozavestno se je sukal! Kaj bi dal, da bi smel tudi jaz v beli srajci s čipkami in v rdečem krilu pod baldahinom ob procesijah! Da bi se opajal v sladkem kadilu ali pa bi zvončkljal s srebrnimi, trojnimi zvončki! Na veliki teden smo zavistno bolščali v velike, kakor možki podpat obreza ne in debele, temnorjave klepetce, s katerimi so nad nas visoko zvlečeni ministrantje med maševanjem šklopjajali.

Nič nam niso povedali, zakaj ne smemo ministrirati, pa saj bi staršev niti ne razumeli. Stoprav mnogo kasneje sem domel prepoved, ki je bila po pomenu globoka, žlahtna. Oče je s nami jedel in de-

lil več ko skromen in vrh vsega težak in grenak kruh. Ni mu moglo preko srca, da bi še otroci trpeli, ko je že sam dovolj upognjen hodil po trnjevi poti tedanjega, vedno in povsod bolj zaničevanega ko spoštovanega solmaštra in organista. Rajši je potrpel sam, da si ni otežil vesti še z našim trpljenjem. Rajši je molčal ko govoril. Kadar se je sukal okoli cerkve in župnišča, je bil majhen, prav neznan. Ko pa je stopil v šolo, se je kar prerodil. V družbi se je rad razmahnil. Govoril je počasi, preudarno ter s poudarkom. Kadar se je vračal domov, je bil visoko vzravnán in glavo je imel vedno polno načrtov. Ko pa je bil doma, se je nanj kakor zgrnilo, sesul se je vase in glava mu je kar zlekla na prsi. Zopet se je zatopil v molk. Nizkol in nikdar pa se ni pritičeval.

Kot malčku se mi je zdel, da sega do stropa. Kadar je bil zgovoren, smo ga prosili, naj nam pripoveduje storije. Najrajši nam je pripovedoval lovske in neke take se še dobro spominjam. Bila je iz dobe, ko je na Robu utepal mladeži abecedo v glavo.

»Šel sem po dolini, kar opazim v rebri lisjaka, ognjeno rdečega s črnimi prameni, ki ti sedi na zadnjih nogah kakor pes in me gleda. Snamem pihalnik, pomerim, sprožim: Bumf! Ko se razkadi — kaj vidim? Lisjaka, ki še vedno mirno sedi kakor kužek in se mi prezirljivo reži. Urno spet nasujem smodnika, šiber, dobro požolam in zabijem s papirjem, prislonim palico ob se in natakem vžigalno kapico. Rebumf! Ko se razžene dim, edi ta onega še zmerom na istem kraju pa se mi široko reži... Nabašem z vsem, kar sem še imel in spet naravnost vanj! Smetca, strah se ne premakne, temveč mi gobec široko odpre pa zalaja. Ucvri sem jo v vas po novo zalogo pšena in kadila. Ko se vracam iz

Kronika

* Dvanajsta obletnica smrti vojvode d'Aosta. Italijanski tisk se je spomnil 12. obletnice smrti vojvode d'Aosta, poveznika 3. armade v svetovni vojni, katere spomin je bolj nego katerega koli drugega oddelka italijanske vojske povezan z mestom Trieste in Carsom. V svoji duhovni oporoki je vojvoda d'Aosta izrazil željo, da bi počival na pokopališču v Redipugli, sredi padlih junakov 3. italijanske armade, ki se je borila v teh krajih proti stari avstro-ogrski monarhiji.

* Raznatelj »Nuove Italie« v Parizu. Minister za ljudsko kulturo v Rimu je na predlog predsednika novinarskega sindikata imenoval Mirka Globbeja, penotnega kapetana, roj. leta 1900., za direktorja lista »Nuova Italia«, ki izhaja v Parizu. Globbe je bil raznatelj tednika »La nuova Italia« od maja 1936. do septembra 1941.

* Zlati mašniški jubilej mons. Andreja Furlana. Prošle dni je obhajal 50-letnico mašniškega posvečenja mons. Andrej Furlan, ki je dolgo časa služboval kot kaplan pri knezu Windischgrätzu v Villi del Nevoso. Ob svojem zlatem mašniškem jubileju je imel mons. Furlan mašo v farni cerkvi Santa Croce.

* Pridelek druge letine koruze, krompirja in zelenjave. Uradni list v prestolnici objavlja ministrski dekret od 1. julija, ki vsebuje določbe glede oddajanja množin pridelka druge letine koruze, krompirja in zelenjave. Pridelovalci, ki pridelajo drugo letino navedenih pridelkov, imajo možnost, da zadržijo večje količine tega pridelka zase in za člane svoje družine. Oddati bodo morali samo 40% pridelane koruze, od krompirja bodo smeli zadržati po 50 kg za osebo, dočim jim bo dovoljeno zadržati od zelenjave, namenjene za sušenje, po 4 kg za osebo. Presežek navedenih količin bo vskladiščila država.

* Mati trinajstih otrok je rodila dvojčke. V Tresigali pri Ferrari je kmetica Ema Ferrari te dni povila dvojčka. Kmetica je imela pred zadnjim porodom že 13 sinov.

* 10letna starica je umrla. V Noceti pri Parmu je umrla ga. Ferdinanda Paroli, vloga Piazza, ki je ućakala starost 101. leta in 3 mesecev. Do zadnjega je bila starica duševno popolnoma čila, pa tudi telesno odprma. Pokopnina zapuščila 80letno hčer.

* Gostilne lahko nudijo gostom kuretno in zajelo meso. Ministrstvo za poljedelstvo je izdalo dekret, ki pravi, da smejo restavracije, gostilničarji in krčmarji ki sami redijo kuretno ali zajce, postreči z mesom teh živali svojim gostom v dnevih, ki so za

to določeni. Vsak gostiteljski obrtnik pa mora na zahtevo pristojne oblasti dokazati, da so zaklane kokoši in ubiti zajci res iz lastne reje.

* Štiri služkinje 137 let v službi. Zenski fašijo v Triestu je razpisal natečaj za služkinje, ki služijo najdelj pri kakšni družini. Izid natečaja je pokazal, da so najdelj v službi: Julijana Renčelj, ki je že 37 let pri družini dr. Bidolija, Matija Galas, ki služi že 35 let pri družini Tasso, Katerina Delić, ki služi že 35 let pri družini Tomaseo in končno Ida Michelutti, ki služi že 30 let pri družini Sthos. Tem štirim služkinjam gre ne samo po službeni dobi ampak tudi po zvestobi do gospodarjev prvenstvo na področju mesta Trieste.

* Žrtve strele. V okolici Barja so imeli te dni veliko neurje. Kmet Vincenzo Boracchia, ki se je zatekel v hišo nekoga kolona, kamor je treščilo, je postal žrtev strele. Strela je zažgala hišo in senčnik. V nekem drugem kraju je strela opazila učitelja Firrava, ki je dobil hude oklepine na rokah in nogah. Žrtev strele je postala tudi 12-letna Inehinoli, ki je bila poškodovana na desnii nogi.

* Vihar je prevrnil ladjo. V Kanalu Giudecca v Benetkah se je te dni zaradi neurja potopila ribiška ladja, natovorjena s peskom. Ladjo so zajeli visoki valovi ter jo poplavalili. Kmalu nato se je barka potopila. K sreči dogodek ni zahteval človeških žrtv, čeprav je pri manevriranju nekaj pomorščakov padlo v morje, jim je grozila nevarnost, da utonejo.

IZ LJUBLJANE

* Novi grobovi. Za vedno je zapustil svoje zvanikičnik državnih železnic v pokolju g. Ivan Boncelj v 61. letu starosti. Za njim žalujejo soproga, hčerka in drugo sorodstvo. Pogreb pokojnega bo v torek ob pol 16. iz kapelice sv. Jožefa na Zahah k Sv. Križu. — Za pljučnico je umrl poštini inspektor g. Davorin Grobelnik. — V 75. letu starosti je umrl pregladnik finančne kontrole v pokolju g. Ivan Petrič. Zapuščila soproga, tri hčerke in drugo sorodstvo. K večjemu počitku ga bodo spremenili v torek ob 15. iz kapelice sv. Kristofa na Zahah na pokopališču k Sv. Križu. — Med nebeske krilate se je preselila Nedica Sušnikova. Za njo žalujejo starši in sestri. K preranemu grobu bodo Nedico spremenili v torek ob pol 15. iz kapelice sv. Jakoba na Zahah k Sv. Križu. — Pokojnik bodi ohranjen lep spomin njihovim svojim pa izrekamo naše iskreno sožalje.

* Vreme se je ućalo. Trije lepi sončni dnevi so za nami. Za letošnje poletje, ki se je uvedlo z dožnjem, je to kar nekaj posebnega. Zlasti nedelja je bila polna sonca. Zgodaj zjutraj je bilo sicer precej oblačno, tako da smo bili že v dvomu, če se bo vreme obdržalo. Potem pa se je zjasnilo in je ves dan s skoraj brezoblačnega neba pripekalo sonce. Za kopanje je bilo to ena najlepših nedej. Tudi v ponedeljek je sonce že zgodaj posijalo in potem ves dan toplo prigravelo. Lepo vreme je posebno po godu kmetom, ki imajo na travnikih še mnogo pokosenega sena. Zadnje deževje je namreč močno zakasnilo spravilo mrve. Zračni tlak je nekoliko narasel, tako da lahko pričakujemo še nadalje lepo vreme.

* Petrolej za junij. Mestni preskrbovalni urad bo delil nakaznice za petrolej za mesec junij tako, da v sredo 7. julija pridejo na vrsto upravičenci z začetnicami A do C, v četrtek 8. julija upravičenci z začetnicami D do F, v petek 9. julija upravičenci z začetnicami G do I, v soboto 10. julija upravičenci z začetnicami J in K, v ponedeljek 12. julija upravičenci z začetnicami L do N, v torek 13. julija upravičenci z začetnicami O in P, v sredo 14. julija upravičenci z začetnicami R do S, v četrtek 15. julija upravičenci z začetnicami T do V in v petek 16. julija upravičenci z začetnicami Z in Ž. Urad bo petrolej nakazoval upravičencem izključno samo navedene dni in sicer vsak dan od 8. do 10. in od 15. do 17. ure na Krekovem trgu št. 10 v Mahrovih hiših soba št. 1 v I. nadstropju.

* DOLOREX: tablete proti glavobolu. — V lekarnah Lir 2.50.

* Dijkanski šol imajo priliko, da se med šolskimi počitnicami dobro naučijo strojeplja ali stenografije, ki sta najvažnejša praktična predmeta, vsakomur potrebna. Učnina zmrna. — Prijave se sprejemajo še ta teden: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.

* Učite se strojeplja in stenografije! Novi tečaj prične ta teden (eno-, dvo in trimesečni tečaji). Specialna strojepljna šola: Največja moderna strojepljska, ravnovrstni pisalni stroji. — Desetprstna učna metoda. Učnina zmrna. Prijave se sprejemajo še ta teden. Informacije in prospekti brezplačno: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.

* Ali se hoćete naućiti italijanski brez truda in napora? Nabavite si dr. Gračev Italijanski tečaj za Slovence, ki ga dobite v knjarni Tiskovne zadruge, Selenburgova ulica 3. Knjiga je namenjena samouku, ki se ob toćnem upoštevanju predpisanih navodil z lahkoto naući italijanskega jezika; Mehanično-sugestivna metoda.

* Sprejemni izpit za prvi razred gimnazije. 7. julija z-čne priprava za sprejemni izpit v I. razred gimnazije za one, ki bodo izpit polagali jeseni. Temeljita razlaga učne tvarine po novih predpisih, ponavljanje, izpraševanje in strogo nadzorstvo. Poućujejo le profesorji - strokovnjaki. Pouk bo trajal do prićetka izpitov. Prijave se sprejemajo vsak dan dopoldne od 9 do 12, in popoldne od 4 do 6. Specialne strokovne instrukcije za gimnazije in mećanske šole, Kongresni trg 2.

* Poćitniški tećaji za tuje jezike v središču mesta pri Trgovskem ućnem zavodu, Kongresni trg 2, prćno dne 7. julija. Čas pouka po želji v zaćetnih in naprednejših oddelkih. Najuspešnejša učna metoda. Istoaćasno otvarjamo nove tećaje knjigovodstva in stenografije za zaćetnike in sposobnejše. Informacije in vpisovanje dnevno do 19. ure.

* Zegoza obvešća svoje ćlane, da je napovedani izredni obćni zbor zadruge s spremembo pravil dne 6. julija ob pol 7. uri zvećer v posvetovalnici na Gallusovem nabrežju 33.

* Društvo slepih je darovala obitelj Jakol 500 lir v v počastitev spomina pokoj. gda. Lojzeta Dimeleja iz Boštanj, gospod Lampe Vilko iz Ljubljane, pa ob priliki zlate poroke svojih staršev Marije in Maritane Lampe prav tako 500 lir. Plemenitim dobrotnikom se odbor iskreno zahvaluje!

* Nesreće. Zadnje dni so sprejeli na kirurški oddelku ljubljanske splošne bolnišnice spet več ponesrećencev. Z zlomljeno desno nogo so pripeljali 78letnega železnićarja Ivana Marjasa iz Ljubljane, ki je pri obratnju lipovega cvetja padel z leve. V gozdu je padel in si zlomil levo 13letni sin posestnika Viktor Mehle iz Slivnice. 46letnemu kapet. Antonu Pavlju iz Ljubljane je na levo nogo padla deska in mu jo hudo poćkoćovala. 50letna pastrećnica Jožefa Bratuševa iz Ljubljane se je vseskalila v levo. Na kroćni žagi si je prezal prste na desnici 28letni delavec Ivan Novak iz Ljubljane. Z zidarskega odra je padel 16letni delavec Franc Barkelj iz Device Marije v Pelju in dobil notranje poćkoćbe. Po stopnicah je padla in si zlomila desno nogo 18letna delavka Marija Halerjeva iz Ljubljane. 40letni posestnik Alojz Kleća iz št. Vida pri Stćeni je padel s čolne in si zlomil desno 52letni posestnik Jože Paćk iz št. Vida pa je padel z voza in si zlomil levo.

Z Gorenjskega

Dan Hitlerjeve mladine v Kamniku. Preteklo nedeljo je bil v Kamniku dan Hitlerjeve mladine. Prireditev, ki so ji prisostvovali tudi kroćni vodja in predstavniki Stranke, je nudi la bogat spored, ki ga je izvajala mladina. Igrali so tudi nogometno tekmo z Domžalićani, v kateri je kamniški mećstvo zmagovalo s 5 : 1.

V Těžcu je na zborovanju govoril krajevni skupinski vodja in župan inž. Kurz o vprašanjih gospodarstva in politike. »Moramo in bomo zmagali, je dejal govornik za zakućek svojih zlagaj. Prireditev je bila v dvorani »Na Staliću, kjer se je zbralo mnogo poslušalcev.

Krajevna skupna na Dledu je imela nedavno sestank. Vodja skupne je govoril o Strankinih vprašanjih in nebralni akciji za Rdeći križ. O delu Hitlerjeve mladine je poročal Goldmacher. Okroćni gospodarstvi vodja Gargger pa je pojasnjeval v daljšem predavanju znaćaj darja in njegovo odvisnost od zlata.

Iz Srbije

Živila za Srbijo. Listi poročajo, da je mednarodni odbor nemške Rdećeга križa v inozemstvu pripravil za civilno prebivalstvo v Srbiji 1100 ton živil, po večini mesa, riža, fig, oliv in mila. Prva pošiljka je že prispela v Beograd, v kratkem pa upajo da bo vseh 110 vagonov na razpolago.

vrata. Potrta pa tudi jezna sta odhajala. Ze skoraj vse mesto sta pretaknila, toda nihće se jih ni hotel usmiliti. Ti. oće in moć, povzame žena besedo ter ga prime za rokav; po tej poti ne prideva nikamor. Poslušaj, otroke morava za 'iti'. — Oće je v soglas samó žalostno pokrinal in menil, da mu je žena besedo snela z jezika. Drugi dan sta hitro dobila stanovanje in sicer pri nekem starem, hudo skopem gospodarju, ki je dejal: Moć vajv vamem, ker nimata otrok! Rad in žena sta odšla ter kupila velik zaboj, prav takšen, kakršnega imamo na podstrešju. — Vanj sta pabalas tiste maćkene, drobne stvarce božje, vse svoje otroćke. Strogo sta jim zabćala, da se ne smejo nič oglašati, tudi če bi jih pri neznanju prekućnili po tleh. Brez večje prenoze so zanesli zaboj na prav takšno podstrešje, kakršno je pri nas. Mati je laćnim klunćkom vsako jutro, opoldne in zvećer prinesla jedi, da so se neklicke oćešali, in niso poginili. Zgodilo se je, da je kmalu potem prišel po opravkih sami hišni gospodar na podstrešje. Ko je zaćul nekakšno mijavkanje in tarnanje, se je radovedno ozri v tisti velik zaboj in — Lahko si mislite, zlati moći, kako je debelo gledal, ko je videl revne otroćke, vse prestrašene in na kup stisnjene kot plahe pićke. Tako ga je ganilo, da je stopil k staršem ter jim dovolil, da smejo imeti otroke pri sebi. In še eno sobo jim je dal, da so imeli več prostora. Tak tudez usmiljenja pa se je mogel zgoditi samo še v prejšnjih ćasih, ko je bilo vsaj še nekoliko vere na svetu; dandanes pa, ko hodi, kakor pravijo, antikrist po svetu, je ugasnila tudi poslednja iskrice usmiljenja med ljudmi. Dandanes taki otroćki rajši pomrjejo. Stokrat zahvalimo Boga, da imamo tako stanovanje, kjer nas nihće ne preganja. (Daje.)

SPORT

Vse je rešeno

Hermes zmaga nad Marsom in vsa mesta v I. diviziji so oddana za letos

Ljubljana, 5. julija.

Predzadnja nedelja v domaćem nogometnem prvenstvu je bila še odloćna za razvrstitev klubov v srednji obeh tabel, kajti vprašanje, kdo bo prvi in kdo zadnji, je bilo v obeh divizijah rešeno že pred nekaj nedeljami v korist Ljubljane in Mladke sot obeh zmagovalcev in v škodo kluba iz tobaćne toćke — tako se zdaj pravilno imenujejo nogometaši Dopolavora t. t. — in pa drugorazrednega Vića. Kar je moć Marsovcem ni uspelo, da bi bili dohiti Hermezane in dosegli morebitno tretjo tekmo, prav tako pa tudi Korotan ni pritel nobene toćke, da bi lahko sigurno računal, da bo obdržal drugo najboljšo mesto v svojji skupini. Tako smo torej vćeraj prav za prav že zakljućili letošnje prvenstveno konkurenco, kajti računi v I. diviziji so že zakljućeni, med nižjimi pa bo verjetno nastopila še majhna sprememba, ki pa tudi ne bo kakor koli prezenetljiva.

Nogomet vćerajšnje nedelje — vsaj na travni SK Ljubljane, kjer sta se potili enajstorici Marsa in Hermesa — ni bil na veliki višini, ker je šlo to pot obeh moćstvom predvsem in samo za toćke in sta za to izkorišćala vsa sredstva, samo da bi prišli do številnih uspehov. Pri vseh teh sredstvih pa se — to budi povedano posebej — niso poslućevali niti eni niti drugi letos že tolikokrat obojenih ljubljanskih metod z nogami in rokami, tako da je igra klubov vćerajšnje precej ostremsu tempu potekala v mejah, ki jih predpisujejo pravila. Mećstvi sta se obe dovolj trudili, sreća pa je imelo hermežansko več in tako je prišlo, da so šiškarji po prvem nautu nasproćnika, ki je kazal kar za katastrofo, v ćisto dostojni obliki zamujeno nadoknadili in si po ćdmoru prbrili ćisto neoporečno zmago. Z vćerajšnjima dvema toćkama so si še bolj okrepili svoj sloves na drugem ćastnem mestu v višjem razredu, medtem ko ima Mars zabelećene v korist samo štiri toćke, ki so mu jih dobavili igralci Tobaćne tovarne.

4:2 za Hermes

Glavna prireditev na igrišču Ljubljane se je po dolgem ćakraku začela toćno ob 18. in jo je prišlo gledat okrog 800 gledalcev, kar je za vroć kopalnić dan, kakr je bil vćerajšnji, in za imeni obeh nastopajoćih kar lepo števílo. Res je, da niso videli prav nič novega v tej tekmi, toda dogodki so se na obeh straneh igrišća je vstili z bliskovito naglico in tudi prav napeto, tako da na vse zadnje le ni bilo doćasno počakati korca. V splešnem pa se mora reći, da so ljubljanski nogometaši zadnje mesece že pogazili precej trave in je tudi ta njihov prvenstveni spored že zrel, da bi ga vsaj zakaćasno zakljućili.

Medtem ko so Marsovci poslali na to tekmo isto enajstorico kakor pred tednom dni proti tobakarjem, so morali Hermezani več mest zasedeti z mladimi moćmi, ki pa so se izkazale najmanj enakovredne še nedavnim stebrom železnićarskega moćstva. Morda bi tudi za Marsa ne bilo slabo, če bi tu in tam poskrbel za kakšno pomiladićev, kajti mnogo zrakov kaže, da je bilo v vćerajšnji tekmi odloćno haćto, da so mladi ljudje pri Hermesu kljub zaćetnemu pritisku nasproćnika chrnili mirno kri in vztrajali do zmagovitoga konca, medtem ko so Marsovci, ko ne je začela njihova ladja zibati nevarne, izgubili smisel za skupnost in odloćnost, ki jo je v takih trenutkih najbolj potreba. Bodići kakor koli, Hermes si je vćeraj pripisal novo pomembno zmago, ki mu daje še posebno lepo spricevalo za bodoće, ker so jo izvajevali većinoma 'gralci, ki še ne nosijo dolgo dresa I. moćstva.

Glavno delo v vćerajšnji partiji je ležalo na ramentih obeh obramb, od katerih je bila hermežanska tudi oćitno boljša od Marsove. To velja najbolj za vratarja šiškarjev, ki je rešil nekaj zelo nevarnih situacij — in malo sreće je tudi imel — oćim je njegov tovariš na nasproćni strani zagrešil več kakor sme zagrešiti zanealjiv moć na njegovem mestu. Tudi obe krilni vrsti sta se držali prav dobro, vsekakor tudi bolj v defenzivnem kakor napadnem neli. Pri napadaleh obeh strani je bilo videlo, da se ni bilo nevarnost da zajezi, so se še bolj zapirali, lotili dela in se res kmalu potem črešli Marsovih klešć ter tudi zgrešli po Roglju svoj prvi zgoditek. Mars je sicer še zabelećil več kotov v svojo korist, toda do gola ni mogel priti več. Pri tem je ostalo tudi ves drugi polčas, toda s to razliko, da so Hermezani tedaj zaigrali še z večjim ognjem, za kar so bili v 16. min. po zaslugi Aljanćića nagrajeni za drugi gol, ki je pomenil izenaćenje. Ta dogodek jim je še bolj pogнал kri v žile in res se jim je kmalu nato ponudila krasna priloćnost, ki jo je sprtno izkoristil mali Zupan; ta tretja žoga v Marsovi mreži gre moćno na račun Porenta. Zdelo se je, da je bil Zupan takrat v offside. Popolnoma enaka situacija je nastala 10 minut pozneje; Porenta je spet slabo držal žogo, eden Hermesovih napadalcev mu jo je izbil iz rok in Zupan jo je spet z istega mesta pošlal v mrežo. To je bil konćni izid 4 : 2, kajti vsi pozneji napori Marsovcev, da bi še kaj spremenili, niso rodili uspeha. Koti 9 : 1 za Mars.

Tekmo je sodil g. Kos v družbi z gg. Zajcem in Kastelcem.

3 : 1 za Mladiko

Na igrišču Korotana na Rakovniku je bila istočasno pred dobrimi 100 gledalci — vsi ostali, ki jih nogomet zanima, so šli na ono drugo bolj privlaćno tekmo — odigrana drugorazredna prvenstvena tekma, ki jo je Mladika s 3:1 (1:0) dobila proti Korotanu. Igra je potekala v znamenju obićajne prvenstvene borbe, toda niti ne tako vidno v korist zmagovalcev, kakor kažejo suhe številke. Toda Korotančci so imeli eno slabo stran, da niso znali izkoristiti nekaterih prednosti in tako so brćkone z vćerajšnjim porazom zaigrali tudi svoje boljše mesto v tabeli.

Goli so padli v 41. min. so Jarču (lastni gol za Korotan) ter v 4. min. polčasu v 8. min. po Šibeniku in v 8. min. po Bajci (oba Korotan), medtem ko je ćastni gol za domaćine ustrelil Kumar v 24. minuti. Sodil je g. Makovec.

Med prvenstvenimi tekami rezervnih in juniorskih moćstev so bile vćeraj odigrane naslednje:

med mladinci: Hermes-Mars 3:0, Mladika-Zabjek 10:0, Tobaćna tovarna-Vić 2:2 ter

med rezervnimi moćstvi: Zabjak-Mars 6:0, Ljubljana-Mladika 3:1, Korotan-Vić 2:1.

Dopolodne je SK Ljubljana igrala tekmo za trening z vojaško enajstorico, v kateri so belo-zeleni po živahni in zelo lepi igri zmagali s 4:1. Nasproćnik, ki so ga imeli v tej tekmi, je bil gotovo najmoćnejši, kar so jih srećali v letošnji sezoni.

Dve lahkoatletski prireditvi

Najhitrejši tekać v Ljubljani je Ilirijan Franjo Jereb — Agilna atletska družinica nežnega spola raste pri Hermesu

Ljubljana, 5. julija. Stadion ob Vodovodni cesti je bil vćeraj dopoldne priroziće dveh lahkoatletskih prireditvi, ki smo ju veseli predvsem zaradi tega, kar smo ju ućakali. Drugih velikih dogodkov tamkaj ni bilo, kajti izborno tekmovalanje v teku na 100 m je bilo po vtisom neprićakovane odsoćnosti 15 članov GILL-a, ki so se bili prijavili znanov, pa jih potem ni bilo na startu. Prvenstveno tekmovalanje za dekleta po družinskih pa je bilo prvo te vrste v letošnji sezoni in se je seveda — tembolj, ker ta panogica pri nas že od nekdanj slabo uspeva — odloćljivo predvsem po svojji skromnosti. Videli smo — vsa ćast Hermesovi lahkoatletski sekciji — tucat mladićek deklet, ki so seveda še popolne začetnice imajo pa mnogo volje in veselja za udejstvovanje v tem zdravem sportu. Če nič drugega, zaćetek je storjen in morda so vćerajšnji prvi rezultati po dolgem odmoru iz ženske lahke atletike dober uvod za pozneji lepsi razvoj.

Doseženi izidi so bili v obeh nastopih bolj ali manj povprećni ali tudi zaćetniški in jih gotovo ni vredno obćati na veliki zvon. Pozornost zase — toda krajevnega znaćaja — je vzbudil zmagovalce izbirenega teka na 100 m Ilirijan Franjo Jereb — in tudi njegov najnevarnejši tekmeć Zarkić iz istega kluba je bil dober — ki je po lepi borbi v finalu zabelećil čas pod 12 sekund, kar je za naše trenutne domaće razmere kar zadovoljivo. Organizacija je bila primerna.

Tehnićni izidi se lahko najkrajše objavi- vijo v naslednji obliki:

IZBIRNO TEKMOVANJE NA 100 m

prvi predtek: 1. Franc Jereb (II) 12.2, 2. Bojan Galien (II) 12.6, 3. M. Bezljaj (II) 13.1, 4. Leon Konćan (VIć) 13.5; drugi predtek: 1. Zarkić (II) 12.4, 2. Jože Hribar (univerza) 12.7, 3. Marjan Mozetić (II) 13.2; tretji predtek: 1. Albin Kadunc (PI) 12.5, 2. Ivo Šosterić (II, gimnazija) 12.5, 3. Rafael Poljšak 12.8, 4. Janez Krapeš 13.1, 5. Franc Zupane (vsi II) 13.2.

ZENSKI MITING

tek na 100 m: 1. Jožica Kien (II) 16.2, 2. Ivanka Zajc 17.3, 3. Slava Džurašević 18.6 in 4. Francka Dećman (vse Tob tov.) 19.8; tek na 600 m: prvi predtek: 1. Pavla Sedej 9.1, 2. Angela Mućić (obe II) 9.8, 3. Marija Erdenej 10.4, 4. Ivanka Zajc (obe T.) 10.6 — drugi predtek: 1. Slava Jazbinšek 9.1, 2. Sandra Kobav (obe II) 9.3, 3. Amalija Tomšić (T. t.) 10.4, 4. Olga Marinić (II) 12.2, 5. Francka Dećman (T. t.) 13 — finale: 1. Sedej 9.2, 2. Jazbinšek 9.3, 3. Kobav (vse II) 9.3; met krogla: 1. Sandra Kobav (II) 7.12 m; skok v višino: 1. Pavla Sedej (II) 1.36 m; skok v daljino: 1. Pavla Sedej 3.84, 2. Slava Jazbinšek 3.81, 3. Sandra Kobav 3.78, 4. Jožica Kien 3.39, 5. Olga Marinić 3.02 in 6. Angela Mućić (vse II) 2.97.

Skupni trening za lahkoatlete

Po prizadevanju Lahkoatletske zveze bosta v prihodnjih dnevih dva skupna treninga za moćke in dekleta, ki jim bo prisostvoval in jih vodil nacionalni zvezni trener.

Oba treninga bosta na stadionu Hermesa v Šiški po naslednjem urniku: danes v torek 6. t. m. od 16.30 do 19.30 za dekleta in jutri v sredo 7. t. m. od 16.30 do 19.30 za moćke atletke.

Sportna društva so vabljena, naj pošljejo na te treninge vse svoje članstvo, koristno pa bi bilo, če bi se teh sestankov udeležili tudi klubski trenerji in voditelji atletskih sekcij.

Paberkí iz avtomobilizma

V Franciji je bilo prepovedano sprejemati naročila za motorna vozila, ki naj bi bila izdelana po vojni. Ta ukrep je gotovo več ko umesten, ker res ne gre, da bi se sklepele pogodbe za dobave, ki bodo odvisne od najrazlićnejših ćiniteljev, predvsem pa od splošnega gospodarskega stanja v državi.

Plačajte zaostalo naroćnino!

GLEDALIŠĆE

DRAMA

Sreda, 7. julija, ob 19.30: Jesen. Red A. Zadnja uprizoritev. Četrtek, 8. julija (generalka). Petek, 9. julija, ob 19.30: Nevesta s krono. Premiera. Red Premierski.

OPERA

Sreda, 7. julija, ob 19: Tihá voda. Opereta. Red Sreda. Četrtek, 8. julija, ob 19: Prodana nevasta. Red Četrtek. Petek, 9. julija: Zaprto. Sobota, 10. julija, ob 19: Mrtve oći. Premiera. Red Premierski.

* G. Pietri: »Tihá voda«. Opereta v treh dejanjih, ki ima za snov sodobno zgodbo o jesenski ljubezni slavnega zdravnika ob njegovih spominih na mlada leta. Osebe: dr. Giosio — VI. Skrbinešćek, Pasti — P. Ković, Teresa — Nablocka Putjatova, Giuditia — Sancinova, Stefano — Nakrst, Carlo — Brezgar, Mario — Raztresen, Giulia — Gabrićelćeva, Attilio — Verdonik, Maria — Simćićeva. Režiser: prof. O. Šest.

* G. Pietri: »Tihá voda«. Opereta v treh dejanjih, ki se godijo v florentinskem predmestju. Osebe: Uliks — Zupan, Roza, njegova žena — Polićeva, Anita in Ida, njuni hćeri — Mlejnikova in Stritarjeva, Cecchino — Kristandić, Stinchi — M. Sancin, Alfred — B. Sancin, Hadrubal — An. Žlovar, Brigatti — Rus, ženin — Planec, nek, nevasta — Koširjeva, tast — Simonćić, dekle — Jeromova, sosed — Škrjanćeva in Mauserjeva. Dirigent: R. Simonćić, režiser in koreograf: ing. P. Golovin.

hitim pod reber, ga vidim že od daleć, kako jo polagoma maha proti gozdu, kjer mi izgine izpred oći. — Otroci, ali veste, kdo je bil ta lisjak? To ni bil noben lisjak, ampak pravi pravcati peklenšček, vam rećem. Otrsel se je nas s kolen ter šel, da si prižge pipo.

O, koliko bi lahko povedali oni dve starinski puški na steni, risanica in dvocek, palica za basanje, buća za smodnik in usnjena torba na jermenu, kar vse je zlagj spokoćno viselo na steni za spomin na nekdanje nepozabno lepe ćase.

Aj večerov ob topli, lonćeni peći s širokim zapećkom, kjer smo imeli kar trije prostora! Vem, vsaka lonćena peć širom domovine čna svojo svojisko zgodovino, zapećki pa še posebno pisano. Mati je mnogokrat pripovedovala, da je dobila prvi vselitvi starinsko, kmetiško peć, ki je v njej morala tudi kuhati in peći. Prav dobro se še spominjam burkeli in kozic. Mati je pravila, da je bila tedaj kuhinja vsa zakaćena in da so se saje kar cedile s stropa. Neogibno potrebni ta prostor bi nemara še dolgo ostal takšen, kakršen je bil, ves ćadast in s ćrno se solzećim obokom, da niso nekoć morali gospod župnik skozi in v sobo k oćetu zaradi naše. Za mater je bila nesreća v nesreći, da je skozi kuhinjo gredočemu gospodu kanila debla, mastna kaplja na presvetli cilindru. Madež se nikakor in nikakor ni dal osušiti. Župnik pa je bil pameten moć, ki je takoj šel vase. Ukazal je napraviti nov, lep štećilnik, kuhinjo pa so obnovili in obćili. Mati je bila vasa presrećna, pa ne za dolgo, kajti v vas in kar za stalno so se priklitili črni, ostudni šćurci. Kajpak, v neposredni sosećnici je bila zanje zbiralisće, etapa: vojašnica. Da smo jih ustrašovali, smo večkrat zakurili velik ognjen v polječku. Za mesec dni je bil mir. — Poleg kuhinje je

bila jedilna shramba, na pol lesena, na pol steklena vrata so loćila oba prostora. V tej shrambi je nekoć spala tudi dekla, ki si jo je bila mati najela za podporo, ker sama je kar nič več ni zmagovala vsega dela.

Oće je imel kot organist prosto stanovanje v prvem nadstropju »meznariće«: dve veliki sobi s kletjo in obširno podstrešje. Za ućitelje je bila doloćena samo ena in posebna soba z dvema oknom na oćko ulico proti župnišću. Ta ulica je sedaj zazidana. V tej sobi, ki se je silno tećko dala zakur

MODA IN DOM

Za naše male

Iz starega maminega predpasnika smo napravili mali Ančki kratke igralne hlačke z naramnicami. Ker Ančka še nima dveh let, je ostalo še toliko blaga, da ji napravimo še haljico s kratkimi rokavi, ki jo okrasimo s kontrastno obrobljenimi zibčki. Če mora mamica naglo v mesto, obleče Ančki kar čez hlačke haljico in pe-lje dekletce s seboj, ne da bi zamujala čas (1. skica). Lizi ki pa je mamica »kom-binirala« obliko iz dveh gospodično. K tes-nemu životku je prišla progasto krilce in je s progastim tvorivom okrasila tudi ovrtnik in žepke (2. skica). Sestrici je postala poletna oblečka prekratka. Iz te

skici, ima zaradi tega ljubke moderne žepe. Deklica bo nosila h krilcu bele in rdeče bluzice. Iz treh različnih ostankov blaga pa lahko isti mali gospodični na-pravimo cel »komplet« iz krilca, telovnika

in bolera. Našivi na boleru so iz istega blaga kakor krilo, krilo pa okrasimo z na-šivi iz tvoriva, ki nam je služilo za bolero. Zelo posrečena barvna sestava je svetlo-sivo krilce z rdečim telovnikom in temno-modrim bolerom.

Sodobna kuhinja

Grahova pašteta. ¼ kg pretlačenega graha premešajte z dvema trdo kuhanima jajcema, dodajte tej masi 2 jedilni žlici kakršne koli maslače (lahko tudi člja), 2 sesekljani slani sardeli, nekoliko popra-čena, nasekljane čebule in kapern. Dobro premešano zmes okrasite na pladnju z li-stki peteršilja in servirajte.

Nadevano korenje. Lepo veliko korenje očistite, operite in izdolbite. Iz raznih ostankov mesa ali suhih gob in čebule, pe-teršilja in drobtin napravite nadev in z njim napolnite korenje. Nadevano korenje dajte na mast, na katero ste vrgle tudi nekaj nasekljanega peteršilja. Hkratu z nadevanim korenjem dušite na masti tudi izdobljeno meso od korenja. Na koncu do-dajte še malo vode, v kateri ste razptele nekaj mke, in pustite še vsaj skupaj za-vreti. Preden servirate, začinite jed z li-monovim sokom.

oblečka je praktična mamica napravila dolgo poletno bluzo za bratca. Bluzo je podobna kazakom, kakor jih nosijo odrasli gospodje, okrasimo jo z barvasto izvezenim monogramom (3. skica).

Med desetim in štirinajstim letom

Med desetim in štirinajstim letom se de-klica počasi prebujajo iz otroka v gospodi-čno. Tudi njena nečimrnost prihaja prav počasi na dan — zdaj so dekletcu že vseč moderniji žepi, kakor jih nosi mamica na svojih oblekah, in bi rado imelo podobne žepe na novem krilu. Črno-belo karirasto krilo z naramnicami, ki ga vidite na naši

Zakaj? = Zato!

Pomenek o smotrnosti pri živalih

Če opazujemo živali, njihovo telesno obli-ko ali način življenja, se skoraj nehoti vprašujemo, zakaj so take in zakaj tako ravnamo. Navadno imajo ta vprašanja svoj povod v razliki s človekovim telesom in njegovim življenjem in ravnanjem v ena-kih ali podobnih prilikah. Često je odgo-vor lahek in leži tako rekoč na dlani, vča-sih pa je težje dobiti pojasnilo ali pa ga sploh ne moremo dati. Temu je vzrok to, ker človek navadno presoja ravnanje ži-vali s svojega, človekovega stališča, ne pa s stališča dotične živali. Težko pa je za-misliti se v položaj živali in v njeno um-stveno stopnjo, čisto že zaradi tega ne, ker ne poznamo dovolj življenja dotične živali. Tako se nam zdi ravnanje kakor živali pametno, drugič neumno. Vendar je nemara v obeh primerih ravnanje ustrež-no nametu, ki naj ga žival doseže. Če vrabci zbeže v goste grmičevje kadar za-gledajo skobca, se nam zdi to pametno, celo preudarno; neumno in brez preudar-ka pa se nam zdi, če živala sili v goreči hlev. In vendar ravnanje tako vrabca kakor živala enako: hočejo tja, kjer so bili po dosedanjih izkušnjah najbolj na varnem. Skrb za ohranitev svojega življenja in skrb za potomstvo sta ona dva momenta, ki določata v največ primerih ne samo ravnanje živali, marveč tudi v zvezi z na-činom prehrane tudi telesno obliko živali

Za ohranitev lastnega življenja sta potrebni dovoljna prehrana in oseb-na varnost.

Zajec ne beži pred lisico zaradi bojazljivi-vosti, ampak zato, da si otme življenje. In lisica ga zalezuje prav iz istega vzroka. Če je sita in nima oskrbovati s hrano mla-dičev, raje leži med počivali na varnem, ka-

Češnja pod spomla-danskim dežjem

(Iz japonščine.)

Izumo in Takia sta se seznanila v starem vrtu. Prvič sta se srečala pod razcveteno češ-njo in vnela sta se drug za drugega. Izumo, ki je pisal stih, ji je zasepetal: »Ha-na va sakuragi... Nad vsemi cvetkami je češnja...« In namesto, da bi ponovil ostali del pregovora, je po svoje nadaljeval: »... in radost srca, smehljaj lepih žen!«

Milina njegovih besed je Takio očarala. Sestala sta se vsak dan in njuna ljubezen je zmeraj močnejša. Toda kakor tudi po spomladanskem nebu plovejo oblaki čeprav jasni, tako je tudi za nju prišel nevesel dan.

Takia je bila zelo lepa, kar preveč. Kdor jo je videl, se je zaljubil vanjo. Vsi mladeniči so ji dvorili. In vseh prireditvah je bila sre-dišče zanimanja. Nekega večera so na vrtu, ki je bil ves okrašen s slikovitimi lampijon-ki, plesali z njo najlepši mestni mladeniči. Izumo ni bil med povabljeni. Na prireditvi so ga v pozni noči privedli prijatelji in je zagledal Takio, svojo Takio, ki jo je tako lju-bil, naslonjeno na ograjo terase, ki je gledala proti jezeru, ob strani drugega. Mesec se je, rdeč in velik, pravkar zajidal po dehtečem nebu in se ogledoval v temnomodrih vodah. Črtajoč zlato progno na gladini.

Takia je stala blizu svetilke, zato jo je Izu-mo dobro videl. V njegovem srcu je zavladal

zmag ljubosumnosti in ne da bi rekel kaj, začel piti rižovo žganje. Najprej je postal ža-losten, nato vesel in tedaj je začel divje ple-sati.

Kmalu potem je odšel s črnatasko lepoh oči na sprehod po ulicah močnejših senc. A videla ga je Takia. Bila je presenečena in jezna. Ni mogla verjeti svojim očem. Raz-dražena je zapustila ples.

Naslednjega dne je ni bilo na sestanek. Izu-mo, ki se je pripravil, da ji bo strogo očital, se je še bolj razsrdil. Niti pomislil ni, da bi bil tudi sam storil kaj, kar bi moglo ujeziti Takio.

Poslal ji je žaljivo pismo in je sestavljal stih-e ki so šibali žene in njihovo nezvestobo. Takia ni odgovorila. Čutila je, da je bila njena ljubezen užaljena. In nekega dne se je odzvala vablu mladega častilca ki ji je na-povedal sestanek prav v starem vrtu pri češ-nji.

Toda, ko je dospela na kraj sestanka, se ji je zazdelo, da je oskrnila ljubezen ki jo je še zmeraj hranila do nevhvaležnega Izuma. In je zbežala... ter se je zagnala nekaj korakov stran, ob svojem starem zaljubljenicu.

Izumo jo je ježno premeril. Potem pa se je priklonil, nasmešnil in dejal da bi morale biti žene bolj odkritostne.

Spravljivo sta se drug drugemu nasmešnila in si vnovič prisegla večno ljubezen. »Povej,« je dejal pesnik, »najina ljubezen je bila podobna češnji, ki jo omoči spomladanski dež. Napadla jo je nevihta, toda orošeni cve-tovi niso odpadli: zdaj so še lepši!«

to, da je neumna. Toda ne pomi-slimo, da ravna človek, če ima čas za to, po preudarku in po presoji ravnar, žival pa iz izkušnje, ki je čez podedovana, pa nastala v dru-gačnih krajih.

O konjih, ki imajo v sebi nekaj arabske krvi, trdijo, da razbrcajo vodo, preden jo pijejo. S tem vodo na prostem navadno skalijo, kar se nam ne zdi pametno po-četje. Če pa vidimo, da kopijejo z nogo tudi takrat, če imajo pred seboj vedrce z vodo, nam pride nemara v misel, da mora to ravnanje vendar le imeti drug pome-n, kakor kaliti si vodo. In če si razložimo pojav tako, da so predniki teh konj v to-plih pokrajinah s kopitom odstranjevali zgornjo, zgreto plast vode v mlakah in tako prišli do hladnejše pijače in da so naši konji to navado podedovali, bomo morali reči, da delajo prav in smotrno.

Pri takih in podobnih razlagah pa ne gre za to, da se ustreže logiki, ampak mo-rajto biti podprte z dejstvi iz resničnega življenja ali s posebnostmi v zgradbi telesa dotične živali. Včasih so razlage na prvi pogled kaj verjetne in zadovoljive, toda slone na napačnih podstavkih in so zato napačne ali vsaj samovojne. Tako je na primer odgovor na vprašanje, zakaj ima štorčja dolge krake, takoj pri roki: zato, da more broditi po globoki vodi. V tem odgovoru je očitno zamenjan vzrok s po-sledico. Pa tudi obrnjena trditev, da ima zato dolge krake, ker brodi po globinah, za onega, ki pozna življenje štorčje, ne more veljati, dasi je videti prepričljiva. Kdor namreč opazuje štorčjo, ve, da ne brodi po globoki vodi, ampak se drži plit-vin ki v njih dosega s kljunom dno, še raje na se drži travnikov, če mogoče, moč-virnih, kjer lovi žabe, miši, polže in črve, ki so ji najljubša hrana. Ako lovi v vodi, nikoli ne vlika glave v vodo, ampak samo kljun, da zgrabi z njim plen. Često pa tudi mirno stoječi preži na plen, kdaj ji pri-plava v dosegljivo bližino. Če si predstav-ljamo na plen prečečo ali za p'nom sti-ljajočo žival v vodi, nam postane umevno, da je zanjo tem bolje, čim više ima oči nad vodno gladino: vidni krog v vodi le- omejen zaradi odbijanja vseh onih sve-tlobnih žarkov, ki padajo na gladino jako poševno. Čim bolj pa je oddaljeno oko od vodne gladine, tem večji je vidni krog, tem več vode more obenem prezeleti. Pa tudi na kopnem je obzorje večje, s čim večje višine gledamo, zlasti v oziru na vidlj-i-vost živali, ki jih pri poševnem pogledu more prikriti očem že nizko rastlinje ali druge vzpetine.

Ali se nam ne vsiljuje misel, da je vzrok visoki zgradbi telesa haš ta okolnost, ki je v službi prehrane večjega pomena kakor pa brodenje po globoki vodi?

Iztegovanje v višino za obširnejšim raz-gledom je dalo prvi pogon za rast v višino, ki se da najbolj štedljivo izvesti s poda-j-šanjem nog. V zvezi s podaljšanjem nog je seveda tudi podaljšanje vratu, odnosno kljuna, da se ne onemogoči pčiravanje ple-na s tal. Če gre za to, da je oko kar moč visoko od tal, se nam pa zdi neumljivo, zakaj štorčje pri iskanju plena ali na preži nima vratu iztegnjenega v vis, am-pak je vrat dvojno usločen. Vzrok za to ne vidimo takoj, če gledamo, kako štorčja pobira živali, med katerimi so mnoge jako urne. Treba je vrat sprožiti kakor vzmet in urno vsekati, da miš ne skoči v luknjo, kačica ne izgine v šaro ali žaba ne odskoči in riba ne smukne iz nevarnega okrožja. Ta-kega urnega udara pa bi iztegnjeni vrat ne mogel opraviti, ampak le ukrieviti, kjer obenem delujejo vse njezove mišice. Morebiti bi mogli reči, da je pri štorčji iskanje hrane poslednji vzrok za rast v višino, v tem ko je pri drugih živalih na primer pri žirafi neposreden. Žirafa o-mogočajo visoke noge in dolgi vrat, da more doseči listje na visokovejnatih akacijah, štorčja pa pomagajo, da laže najde žabe, miši in druge prita ne živali. Štorčji za-dostuje, ker ima dolg kljun, primeroma krajši vrat za dosego hrane. Žirafa pa, ki ne more imeti predolgega gobca, mora imeti dovolj dolg vrat, da doseže vsaj spod-nje veje akacij, ki so 5 do 6 m od tal.

S tako podaljšavo vratu pri žirafi je na-stal nedostatek, da žirafa pri navadni sto-ji z gobcem ne dosega tal. Vemo da mora močno razkrciti prednje noge, kadar hoče piti. Ta nedostatek pa je prav ma enko-sten, kajti žirafa redko pijejo, pasejo pa se po tleh nikoli. Najbližji sorodniki žirafe, srednjeafriški okapi ki živi v pragozdi in se hrani z listjem in trstjem grmovja nima dolgega vratu in vobče ni visoko zgrajen. Ker je po ustroju telesa videti prvotnejši nego žirafa, smemo sklepati, da je žirafa res le zaradi načina prehrane tako visoka. Žirafa in okapi tvorita žival-sko družino »girafidae«. Posebnosti te družine so med drugim kratki rogovi, ki jih je pri žirafi lahko tudi pet; parklja sta le po dva, obstronskih kruporostev. Ka-kor jih imajo drugi prežvekovalci z izjemo velblodov ni z večblodi imata žirafa in okapi tudi skupno lastnost, da kljusata, in to je nemara tudi vzrok da te živali ne zmojo plavati, kar je pri sesačih precej redko. S. B.

VEGETARIJANEC

»Jaz sem postal vegetarijanec zato, ker smatram pobijanje nedolžnih živali za greh.«

»Kaj mislite, da to ni greh, če jim od-jedate žvež?«

PRAVI KROKAR

Ondan se je držal gospod Vinograd kan-delabra: kolcalo se mu je, in od je mo-droval:

»To je grozno! Jaz se sploh več ne spo-znam. Predvečernim sem prišel domov včeraj jutraj, včeraj sem prišel domov se-le danes in zdaj ne vem, ali ne pridem ju-tri domov šele pojutrajšnjim...«

Ferenc Kormendi:

ZMOTA

Roman

»Popolne sem brskala po svojih starih rečeh in tole mi je prišlo v roke, pogledj!« In pokazala je Janku staro fotografijo: predstavljala je sliko vrta za vilo, Ano in Janko, — kako se šegavo sklanjata drug k drugemu, na obrazih imata nekaj komični otroški nasmešek, kakor da se posmehujeta. V zabrisanem ozadju stoji v slabi drži Agica. Težko je prepoznati njen obraz, ko se z nekam sklonjeno glavo odvraca od objektiv. »Se spomi-njaš?« je vprašala Ana, »to sliko je po-snel Andrej s svojim prvim fotografskim aparatom. Mislim, da je bil to njegov prvi posnetek.« Kasneje so se pogovar-jali o otroških letih. V sobi je nastalo nekam lahko, prijetno, sanjavo razpolo-ženje in ko je zvečer Janko odhajal od njih, so se dogovorili, da se bodo prav kmalu znova sestali.

Janko se je dobro počutil v Anini bli-žini, bolje nego v zadnjih letih, kadar je bil pri njih v veliki družbi. Morda za-radi tega, ker so bili sami štirje, kakor nekoč zdavnaj, morda zaradi tega, ker so danes našli pravi ton, ki so ga bili dolgotrajna oddaljenost, čas in različna usoda izbrisali iz njihovih medsebojnih stikov.

Janko ni smatral Aninega povabila za resnejše in bolj obvezno od običajne vljudnostne fraze. Zato se je začudil, ko mu je naslednji teden Ana telefonirala in ga povabila k večerji. Spet so bili sami štirje, toda tega večera so bili že nekam bolj prisiljeni in brezbarvni kakor prvi-tisti popoldan. Zaman je vse, je razmiš-ljal Janko, spominov ne ogreješ.

Očitno je tudi Andreja dolgočasila ta večerja v štirih. Agica je bila videti utrujena, edino Ana je bila sveža, dobre volje pri svojem neizčrpnem vzbujanju blaženih spominov. Prihodnji teden je Ana spet povabila Janko in kasneje ga je povabila še nekajkrat zapovrstjo. Oči-tajoče mu je rekla, da nikakor ni v redu, da mu vedno ona telefonira in ga vabi. Morda ga moti, morda ne prihaja rad k njej in ako ni tako, zakaj se potem nikoli ne domisli, da bi se sam oglašil in vprašal: »Ti, Ana, kaj delaš danes po-poldne: ako hočeš, se bova za kako urico malce porazgovorila. Ali lahko pridem k tebi?« Janko je odvrnil, da bi že zdavnaj rad to storil, a se je bal, da ne bi motil. Ana je nestrno ugovarjala. »Govoriš neumnosti,« mu je dejala, »ako tako mi-sliš, potem te tudi jaz ne bom več vabila, očitno se dolgočasiš pri meni in doslej si hodil sem le iz gole vljudnosti!« Toda precej nato sta se zmenila za nov se-stanek.

Janko se je sprva čudil, ni mogel razumeti dekleta. Kakšna občutljivost ali kaka muba je popadla Ano, da se po dolgi letih tihega odtujenja tako nena-dejano zdaj oprijemlje obnovljenega pri-jateljstva in ga hoče tako pogosto vi-deti? Toda kasneje se mu je zdelo do-cela naravno, da se Ana, kakor sploh večina ljudi, rada vrača k starim ljudem in starim spominom. Ana tudi sama ni vedela, kaj se v teh tednih bliža svojemu koncu, do tistega trenutka, ko je stala z Jankom iz oči v oči: v sobi, v samoti. Nenadejano ji je ozarila misli čudna ra-dost, nenavadna, sladka slabost se ji je razlila po telesu. O Bog, je pomislila v čisti, veliki razsvetljenosti, za Boga, tako dolgo sva torej morala čakati? Potem je stonila bliže k Janku in mu tiho, vznemirjeno rekla: »Ljubim te!«

Ko sta Ana in Janko odšla, sta rodi-telja Walterova ostala zvečer doma. Na-posled je prišlo do tega! In prav je, da je prišlo tako. Dolžna sta hvala Bogu in dobri usodi. In moliti morata, da bi bila otroka srečna. In...

Molče sta se spogledala in oba sta ta trenutek mislila na to, da se je Ana na-posled poročila: ostala je le še ena skrb: Agica.

Anino dekleško življenje je bilo srečno, kakor je lahko srečno življenje cvetice, obsijane z mirno sončno svetlobo. Vzdušje v domači hiši je izžarevalo to dobro sončno luč in Ana ni mogla vedeti, kakšno vztrajno prizadevanje usmerja moč in toploto te luči, pretkane s skrbjo in zvitostjo staršev. »V svojih otroških letih sem bila srečna,« je pri-povedovala Janku na poročnem potova-nju, »pa tudi zdaj sem srečna, toda do-cela drugače sem zdaj srečna, šele zdaj sem v resnici srečna, to je prava sreča!« To je Ana čutila tudi potem, ko se je vrnila domov, ko se je začelo novo živ-ljenje ob Janku, začelo pa se je tako, da je ostajala dolge ure sama doma, čakaje na Jankov prihod. Zdaj je vedela, zakaj je srečna, in v urah, ko je bila sama, si je stokrat in stokrat ponav-ljala, da je srečna. Dolge popoldneve je presedela v svoji sobi ter razmišljala o minulih letih in o teh, ki bodo še prišla: sleherna misel jo je vodila k Janku.

Čutila je, da je edina čudna stvar to, da se je šele zdaj domislila edinega in pravega smisla svojega življenja, tega, da ljubi Janko. Ni dvoma, da ga tedaj, ko ga je Andrej slučajno privedel na njen rojstni dan, da ga tedaj še ni lju-bila. A že tedaj se je nekaj pričelo: pri-čelo se je to, kar je moralo najprej dolgo dozorevati. Dozorevanje, ki se je nemara pričelo že tistega dne, ko sta si prvič stala iz oči v oči, v tisti davni otroški dobi, pred dvajsetimi leti. Bože, kaj vse se je prigodilo od tistega dne! A vse se je prigodilo edinole zato, da bi se na tak način končalo. Dobro se spomi-nja tistega davnega dne: spominja se čudno simpatičnega in vendar nezauplj-vega občutka, s katerim je sprejela tega slaba oblečenega dečka, ki ga je tudi takrat privedel Andrej domov. Spominja se svojega lastnega radovednega in pla-hega glasu, s katerim je vprašala: »Kdo pa je to?« In spominja se ponosnega odgovora: »To je moj prijatelj!« Kasne-je prišla tudi mati in vprašala: »To je ta Filip?« Zanj, za Ano je bil ta Filip že tedaj Jeni in Jenček, ki se je ravno tako hitro otresel prisiljenosti in govoru in vedenju, kakor je bil plašen in prisil-jen v prvi pol uri. Janko se je igral z njimi in se bolj zanimal za dekletki kakor ostali Andrejevi prijatelji: pripovedoval jima je in počenjal burke, podil se je z njima, smeli sta ga pretepati, a jima je tudi vračal udarce. Nikoli nista potrebo-vali igračk, punčk, ako sta se lahko igrali z Jenjem.

Takrat se je to pričelo. Začelo se je tako, da je skrbela za Jenijevo južine, da bi dobil mnogo dobrih reči, ker je bila izvedela, da pri njih doma Janko nikoli ne dobi toliko in ne tako dobrih stvari, ker je siromašen deček. In Jeni je znal sesti k njej v otroški sobi ter ji pripo-vedovati o vsem tem, o čemer je tako malo kdaj kaj slišala od drugih, ali pa sploh ničesar ne. O tem, da je vojna, da je videti na ulicah ranjene vojake in ruske ujetnike. O tem, kako revni ljudje po cele ure stojijo v dolgih vrstah pred trgovinami z živili. O tem, kako dolgo se morajo učiti v gimnaziji in da so starši sklenili, da mora postati advokat, ker ima ta poklic boljše bodočnost kakor profesura. Govorila sta z Jenijem o vsem mogočem, kar je na svetu in brez česar je vsak domači dogodek pust in dolgo-časen. Morda se je takrat to začelo.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

395. Kdo je varoval zlato jabolko Hes-perid?

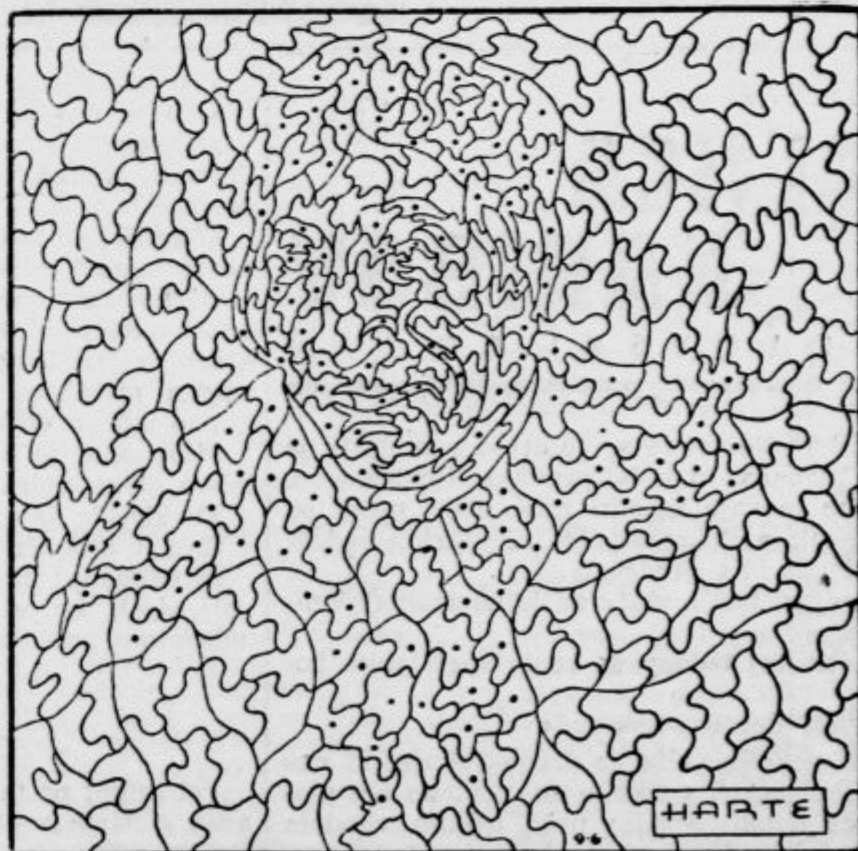
396. Kdo je bil najnamenitejši laž-nivec?

397. Kdo je napisal opero »Willem Tell«?

398. Poznate tega moža?

(slika)

Iz te čudne slike ga boste znali bržko-ne pravilno »izluščiti«. Toda kako mu je ime?

Rešitev na'og 3. t. m.:

301. Patina je oksidirana površina zla-sti na bronu in bakru

302. V bitki pri Kanaji je 216. pred na-šim štejem zmagal Hanibal nad Rimljani.

303. Salupa je ladijski čoln ali tudi eno-lamborni obalni čoln

304. Križanka. Vodoravno: 1. karabinka, 8. Una,

9. bol, 10. Ga(lij), 11. oko, 13. Te(lur), 14. in, 15. je, 17. ave, 20. kos, 21. rek, 23. rž, 24. kri, 26. sl, 27. tr. (tranzitiven), 28. da, 29. slaščičar.

Navpično: 1. kuga, 2. ana, 3. Ra-(dij), 4. bik, 5. N. B. (nota bene), 6. kot, 7. Aleš, 11. ona, 12. oje, 16. Lož, 19. ves, 20. kras, 22. klor, 24. krš, 25. idi, 27. Ta-(ntal).

Un forte dramma che vi commuoverà
Pretrseljiva drama

**La voce del sangue
GLAS KRVI**

Premiato alla XI Mostra Cinematografica di Venezia — Film nagraden na XI. beneški filmski razstavi

Con — Igrajo:
ROBI RAPP LEOPOLD BIBERTI
PETRA MARIN

Regia di
Režija: EDMUND HEMBERGER

Produzione - Produkcija: Gotthard Film

Esclusività - Izposojevanje: Lux-Film

**OGGI - DANES
AL CINEMA - V KINU
UNION**

**OGARJEVA
ANTICA**

Tedaj je nenadoma pridiral iz gozda ves upchan in prestrašen starejši lovec. Komaj je lovil sapo, vrtel z očmi in z roko kazal nekam v gozd. »Kaj se je zgodilo, za božjo voljo?« so silili vanj, on pa je samo lovil sapo, poskušal govoriti, pa ni mogel. Le neprestano je kazal z roko med dreveje.

Ko si je toliko opomogel, da je lahko govoril, je jel pripovedovati.

Inserirajte v »Jutru«!

Spodnje štajersko

Mladinske tekme v Mariboru. »Tagespost« prinaša poročilo iz Maribora, da je mesto od srede okrašeno z zastavami in da je v njem zbrana mladina iz vsega štajerskega. Na sportnih prostorih, na strelskih in na mariborskem otoku merijo fantje in dekleta svoje moči. V petek zvečer je mladina iz Maribora priredila za svoje goste v dvorani Heimatbunda vesel večer.

Tedaj za vodje knjižnic. Konec junija so na nekem gradu blizu Gradca priredili tečaj za knjižničarje v spodnještajerskih okrajih Mariboru, Ptuj in Ljutomeru. Iz poročila vodje knjižnic v Gradcu je razvidno, da je bilo od februarja lanskega leta ustanovljenih na Spodnjem Štajerskem 225 knjižnic. Reorganizirane pa so bile knjižnice v Mariboru, Celju in Ptuj. Pred povratkom na domove so udeleženci tečaja obiskali Roseggerjevo razstavo.

V Sv. Marku nize Ptuja je bila nedavno v šoli oddaja za radio. Na sporedu je bil pouk zgodovine v 5. razredu ljudske šole, skupina deklet pa je izvajala pesmi. Sklepni sestanek učiteljskega dne 30. junija je bil za mariborsko mestno okrožje sklepni sestanek učiteljskega. Na sestanku so govorili Hutter, Krönig in Petz, ki se je zahvalil vsem tovarišem in tovarišicam za njihovo vztrajnost pri pouku, še posebno pa tistim, ki bi zaradi starosti že lahko šli v pokoj, pa še vedno zavzemajo svoja mesta.

Počaseni in nagajeni delavci. Pred kratkim so v Petrovčah pri Celju imeli v keramični tovarni lepo slavo: počastili in nagradili so 24 delavcev, ki so imeli delovne jubileje. Obratovodja inž. Körbitz je nagovoril slavljence in častne goste, se delavcem zahvalil za sodelovanje, potem jim je pa izročil diplome in častna darila. Vsak jubilar je dobil tudi šopek cvetlic. Otroška skupina iz Petrovč je pela pesem.

Poklično izobraževanje kmetov. Dne 2. junija je bila otvoritev izobraževalnega tečaja za kmete v Trbovljah, ki se ga je udeležilo nad sto kmečkih mladencev in mladenk in okoli 150 kmetov. Na sestanku so razložili namen tečaja in poudarili potrebo, da se kmečka mladina seznani z vsemi kmečkimi deli, s stroji in drugimi tehničnimi pripomočki, ki so na razpolago kmetijstvu.

Roseggerjeva proslava v Rušah. Kakor v mnogih drugih krajih, so tudi v Rušah imeli Roseggerjevo spominsko uro. Fritz Noggler je imel predavanje, trije pevski zbori pa so izvajali pesmi.

Novi grobovi. V Celju je umrl sprevodnik državnih železnic Anton Goleš. Dočakal je starost 44 let. V izvrševanju svoje službe je padel pomožni carinski asistent Herman Roll. Mariborski dnevnik objavlja nadalje osmrtnice podpolkovnika Valterja Scheichenbauerja iz Ptuja, ki je padel na vzhodni fronti, grenadirja Karla Kovačiča iz Maribora, ki je podlegel hudim ranam in desetnika Vlada Kramerja iz Celja, ki je bil prej tehnik v tekstilni tovarni »Metka«. — V Laškem sta umrla 82-letni Florijan Pečnik in 4 mesece stari Ferdinand Jakopič. Nadalje je umrla 59-letna Terezija Rednakova iz okolice Dobrne. V Celju so umrli 66-letna Josipina Pospisalo, 51-letna Marija Mayerjeva, rojena Turkova in enoletna Doroteja Stabejeva. V Sv. Ivanu pri Dobrni je umrl 37-letni Franc Videmšek. V Železnem pri Veliki Pirešici pa 56-letna Terezija Cviklova. V Mariboru je umrla 67-letna zasebnica Fani Podjedova. Njeno truplo so pripeljali v Krško. V Moškanjcih je umrl najstarejši tamošnji posestnik Mihael Lah. Dočakal je častljivo starost 94 let.

Zlata poroka. V št. Lenartu pri Brezicah sta praznovala zlato poroko nadučitelj v pokoji Jožef Perc in njegova so-

proga Marija roj. Hutter. Nadučitelj Perc je dolga leta služboval v Kočevju in je bil znan kot sodelavec pri »Gottscheer Zeitung« in kot zbiralec starih pesmi in običajev.

Poroka. V Ptuj sta se poročila Ludvik Dinhofer in Marija Klanjskova, oba iz Ptuja.

Radio Ljubljana

TOREK, 6. JULIJA 1943/XXI.

7.30: Pesmi in napavi. 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Italijanska glasba v narečju. 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. 13.12: Klasični orkester vodi dirigent Manno. 14.00: Poročila v italijanski. 14.10: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. — Pissna glasba. 15.00: Poročila v slovenski. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Plošče »La Voce del Padrone — Columbia«. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Politični komentar v slovenski. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 20.20: Pripomba k dogodkom. 20.40: Izvor pesmi italijanskih dežel. 21.10: Orkester pesmi vodi dirigent Agelini. 21.40: Predavanje v slovenski. 21.50: Romantični Dunaj. — Orkester vodi dirigent Petralia. 22.15: Klasični orkester vodi dirigent Manno. 22.45: Poročila v italijanski.

Umrl nam je naš ljubljani soprog, dobri oče, stari oče in tast, gospod
PETRIČ IVAN
preglednik fin. kontrole v pokoji
v 75. letu starosti.

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, dne 6. julija 1943 ob 3. uri popoldne z žal — kapelice sv. Krištofa — na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, Stožice, 4. VII. 1943.

Globoko žalujoči:
ANTONIJA, soproga; **JANA**,
JUSTI, MILA, hčerke — in
ostalo sorodstvo

Naša ljuba
NEDICA
se je preselila med nebeske krlitce.
K preranemu grobu jo bomo spremlili v torek, dne 6. julija 1943 ob ½3. uri popoldne z žal — kapelice sv. Jakoba — k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 3. julija 1943.

Globoko žalujoči:
SUSNIK PAVEL in **MIRA**, starši;
TATJANA, **BREDA**, sestrice

V 90. letu svoje starosti je danes dokončal svoje življenje

MARKO BURGER

65 let usnjar in posestnik, dolgoletni načelnik trga Ribnice, zadnji »kapišone«

Pogreb bo v torek 6. julija 1943 ob ½9. uri zjutraj v Ribnici.

Ribnica, 4. julija 1943.

Žalujoča rodbina

Adapazar kup razvalin

Več tisoč žrtev potresa v Turčiji — železniška zveza z Ankaro prekinjena

O strašnem potresu v Turčiji smo kratko že poročali. Poročila iz prizadetih krajev kažejo, da je bil potres mnogo hujši, kakor so prvotno mislili. V mestu Adapazar so porušene vse hiše. Tudi v sosednjih krajih Hendep in Geye je povzročil potres veliko škodo. Adapazar je samo še kup razvalin. Po cestah in ulicah so postavili šotore. Policija in vojaštvo z združenimi močmi odstranjuje ruševine in išče tiste med njimi žrtve potresa. Adapazar, električna centrala je hudo poškodovana, tako da je ostalo mesto z okolico vred brez razsvetljave. Prvo noč je preživelo vse prebivalstvo na prostem. Porušena je tudi jetnitsnica, tako da so jo morali izprazniti. V mestu so izbruhnili veliki požari, ki jih več ni niso mogli pogasiti.

Nobena hiša nepoškodovana

Po zadnjih poročilih iz Adapazarja je potres porušil kolodvorsko poslopje, vse mošeje, vsa javna poslopja in vse tovarne. Nobena hiša in nobeno poslopje ni ostalo nepoškodovano. Človeških žrtev je bilo okrog 2000. Vse prometne zveze z mestom so bile pretrgane. Prvi vlaki, ki so prispeli v Istanbul, so pripeljali mnogo beguncev iz prizadetih krajev.

Razdejanje v kinu

Usodnega dne v cpoldanskih urah so prispeli v Istanbul z vlakom ranjenci iz Adapazarja. Bilo je 45 lahko ranjenih, med njimi več žensk, ki so pripovedovale, da so odhajale iz kinematografa, ko se je nenkrat zamajala zemlja pod njimi, in drevesa so se začela gibati. V naslednjem trenutku so se začela drevesa podirati in pod seboj so pokopala več ljudi. Poslopje, kjer je kino, je bilo porušeno do tal in v ruševinah je obležalo več sto ljudi mrtvih. Po čudnem naključju pa je ostala nepo-

škodovana velika vojaška bolnišnica, stoječa za mestom. Tako so lahko spravili v njo mnogo ranjencev. Tisoč hiš je do tal porušeni, nadaljnjih tisoč pa tako poškodovanih, da najbrž ne bodo več mogli v njih stanovati. V okolici Adapazarja razmeščena vojska je takoj prihitela prizadetemu prebivalstvu na pomoč in delala je vso noč.

V žalost izpremenjeno veselje

V krajih blizu Adapazarja so našli prvi dan 730 mrtvih in 310 ranjenih. V Hendeku, po tobačnih nasadih znanem mestu, se je porušila četrtna hiš. Tu so takoj po potresu našli 25 mrtvih in 110 ranjenih. Nesreča je bila tem večja, ker je tiste dni v prizadetih krajih lilo. Tragično naključje je hotelo, da je nastal potres 21. junija, drugi dan je pa praznovalo mesto Adapazar 22letnico osvoboditve med zasedbo leta 1921. Vse mesto se je pripravljalo na praznovanje jubileja, pa se je spremenila radost v žalost. Sedanji potres je bil dvakrat tako močan kakor oni v Erzindžanu leta 1939. Od takrat so čutili v Turčiji še 40 potresov.

Sedanji potres je najbolj prizadel okraja Adapazar in Hendek. Med smrtnimi žrtvami je ravnatelj finančne direkcije, mestni gradbeni ravnatelj, mestni magistratni ravnatelj Adapazarja in okrajni glavar Hendeka. Tudi nova poslopja okrajnega mesta in sicer sodna palača, mestna hiša in kolodvorska poslopja ter mestna bolnica so skoraj povsem porušena. Nobeno poslopje in nobena hiša v obeh okrajih ni več za rabo. Ljudje so se morali zateči na prosto, oblasti pa uradujejo pod šotori. 21. junija proti večeru je prispel v Istanbul še en vlak, ki je pripeljal 321 ranjencev. Sloveče lesno industrijsko podjetje v Adapazarju je potres povsem uničil.

Zdravila iz živalskega kraljestva

Uporaba zdravil iz živalskega kraljestva sega daleč nazaj v zgodovino človeštva. Najbolj so ljudje zaupali živalski maščobi kot zdravilu proti raznim boleznim. Ž živalsko maščobo so se mazali in masirali. Zdaj takim zdravilom pretežno večina ljudi ne veruje več. Med 30 letno vojno so pa poznali približno še 190 različnih zdravil iz živalskega kraljestva. Najpomembnejši vlogi v primitivnem zdravstvu starih časov je igrala žaba. Njo so uporabljali proti mnogim boleznim. Če so človeka boleli zobje, si je moral preskrbeti več žab in jih skuhati v olju, potem pa namazati z njim boleči zob in ga tako dolgo masirati, da se je začel majati. Čim je bil zob omajen, si ga je lahko človek sam izdrl. Ta način lečenja zob pa ni bil posebno priljubljen, ker je bil združen s hudimi bolečinami. Zabe so uporabljali tudi pri omedlevici. Če je človek omedlel, so mu privežali žabo na telo. Proti pegam so pa uporabljali žabja jajca.

Priljubljeno in zelo razširjeno zdravilo so bile krastače. Na odprto rano so polagali krastače, proti kačjemu strupu pa na soncu posušene krastače. Opekline so zdravili s prednjimi deli krastač. Če čita človek te recepte, mora pomisliti, da so uporabljali ljudje okrog leta 1810. Krastačji prašek in razne druge preparate zunanje in notranje.

V starih časih so igralo v zdravstvu zelo važno vlogo tudi kače. Naši predniki so pa morali imeti presneto zdrave žive, kajti če je hotela žena pospešiti porod, je morala nesti na trebuhu modrasovo kožo. Prav tako čuden je tudi recept zdravljenja

bolnega očesa, ki je bilo treba polčiti nanj desno oko žive kače. Že v čisto tehničnem pogledu ta način zdravljenja ni bil lahek.

Želva je v vseh jezikih simbol odpornosti in počasnosti. Italijani pravijo o počasnem dekletu, če hodi kakor želva. Tudi s kuščarjem pčnekod primerjajo ljudi odnosno poedine njihove lastnosti. Urmenu dekletu pravijo Italijani lucertolina ali lucertoleta. Španci pa še originalneje, da je sestavljeno iz samih kuščarjev repkov.

Poplave v Bolgariji

Tudi v Bolgariji so imeli letos zelo deževen začetek poletja. V maju in juniju je tako deževalo, da so nekatere reke v severni Bolgariji prestopile bregove. Največjo škodo so povzročile poplave v okrajih Jelena in Gornja Orehovica. Tam je bilo tudi nekaj človeških žrtev. Iz Tirnova so poslali prizadetemu prebivalstvu na pomoč vojaštvo, ki je potegnilo iz vode že 9 trupel. Notranje ministrstvo je takoj ukrenilo vse potrebno za pomoč prebivalstvu, ki je ostalo brez strehe. V prizadete kraje so bila poslana živila, da bo ljudem pomagano vsaj za prvo silo.

Tragedija na Mont Blancu

Iz Berna poročajo, da sta se znašla dva očividno vztrajna in drzna plezalca v zelo nevarnem položaju med plezalno turo na vrh Dandrey v masivu Mont Blanca. Prvi se je držal 24 ur strme skale, pa je opasal tik pred prihodom reševalne ekspedicije. Padel je v 150 metrov globok in s snegom pokrit prepad, kjer so ga našli mrtvega. Njegovega tovariša pa so rešili šele po 16 urnem napornem reševalnem delu. Našli so ga onesvečenega.

Za vedno nas je zapustil naš ljubljani soprog, oče, brat, stric, tast in svak, gospod

BONCELJ IVAN

zvaničnik drž. železnice v pokoji

v 61. letu starosti.

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, dne 6. julija 1943 ob ½4. uri popoldne z žal — kapelice sv. Jožefa — na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 4. julija 1943.

Žalujoči:
MARIJA, soproga; **BETKA** por. **FRANZOT**, hči in ostalo sorodstvo

EMILIO SALGARI

KRALJICA KARIBOV

PUSTOLOVSKI ROMAN

»Ne, kapitan! Ne smete se ganiti iz postelje!« je zdaj rekel Carmaux, ki je bil pravkar stopil v sobo. »Prej se vam morajo zaceliti rane. Hud sunsk so vam zadali, tik nad srcem! Da ni ostrina zadela ob rebro, bi vas bila predrila!«

»Rana torej ni baš huda!« se je nasmehnil Ventimiljski.

»Nu da, češ kaj tednov se boste spet lahko bojevali!«

»Kaj praviš? Čez kaj tednov?«

»Da, kajti nekoliko niže je druga luknja, ki vas bo še bolj skelala! A pomirite se, pošteno ste plačali, kar ste dobili. Spodaj pred hišnim vhodom leže trije mrtvi in dva ranjenca!«

»Kaj pa vi?«

»Podrli smo jih pol ducata, sami pa odnesli le nekaj prask! Hoteli smo vam utreti pot, ker smo mislili, da greste za nami. Potem pa so nam španci odrezali umik, da bi vas osamili!«

»In kako ste zvedeli, da sem tu?«

»To vrlo dekle nas je opozorilo!«

»Ali je naš položaj resen?«

»Obkoljeni smo, kapitan! V tej temi ne morem dognati, koliko je sovražnikov, vem pa, da so v premoči!«

»Najbolj se je bati tega,« je rekla Indijanka, »da ne bi španci vdrli semkaj po skrivnem hodniku!«

»Gromska strela!« je vzkliknil Carmaux. »Ako nas napadejo z obeh strani, se pač ne bomo mogli dolgo držati! Toda če nas bo nadporočnik Morgan zaman pričakoval na ladji, bo ostavo poslal na kopno močan oddelek, da nas poišče!«

»Gospod,« je rekla Jara, »tu je kraj, kjer se lahko dolgo upirate!«

»V kleti?« je vprašal Carmaux.

»Ne, v stolpiču!«

»Hudimana! Tedaj smo rešeni! Ako je stolp dovolj visok, se od onod lahko z znamenji sporazumemo s posadko »Folgora!«

4. POGlavJE

Oblegani v stolpu

Pet minut po tem ko so zvesti tovariši na rokah prenesli gusarja v stolp Ribeirove hiše. Tudi Jara je šla za njimi, čeprav jo je Carmaux nujno prosil, naj se ne izpostavlja nevarnostim oblege.

Stolpič ni bil niti kdo ve kako visok niti zelo odpren. Imel je dva okrogla, z lahko leseno lestvico spojena prostora, ki sta ležala drug na drugim. V gornji prostor je vodila pot skozi loputnico.

V tem podstrešnem prostoru je bil Carmaux po-

ložil kapitana na staro, škripavo posteljo, ki ni več služila svojem namenu. Nato je stopil k okencu od koder je bil razgled po morju, in skoraj zavriskal, ko je zagledal luči na »Folgoru«.

»Kapitan, od tod lahko imenitno dajemo ladji znamenja!... Pazite se, španci senjorji, mnogo preglativ boste imeli z nami!«

»Če razbijemo stopnice,« je menil Stillor, »lahko z drvmi tu zgoraj prekrasno zakurimo!«

»Zažgite jih torej trikrat v presledkih po pet minut!« je rekel gusar. »Potem bo Morgan vedel, da smo v nevarnosti in potrebujemo pomoči. A šele ko ste stemni!«

Zdajci se je vzdignil s ceste neznanski trušč.

»To so španci!« je zaklical Moko, ki je stal pri oknu. »S tramovi butajo v hišna vrata! A ta so okovana!«

»Naša trdnjava bi bila izvrstna, ko bi imeli kaj živil!« je vzdihnil Carmaux.

»Tako vam jih prinesem!« se je oglasila mlada Indijanka.

Jadrno je stekla s Carmauxom v klet, kjer je bila jedilna shramba. Tam je napolnila vrečo z raznimi jedili, med tem ko se je flibustir ogledoval po stolpih za steklenke.

»Don Ribeira bi utegnil imeti dobro malago,« je dejal. »Našemu kapitanu bi se prilegla!«

Razen tega je napolnil dve vedri z vodo. Že sta hotela spet odhiteti na vrh, ko sta začela zunaj na hodniku korake. Preden sta utegnili smukniti skozi ozka vrata, za katerimi ju je čakal »prijatelj oglar«

— črnc Moko — ju je ustavil vojak.

»Stojta!« je kriknil. »Če ne, ustreli!«

Strel je počil. Svinčenka je predrila eno izmed veder, ki jo je nesel Carmaux. Voda je brizgnila po tleh. A v tem se mu je posrečilo zaloputniti vrata, zaradi česar je jel vojak srdito preklinjati.

»Zabarikadirajmo se!« je vzkliknil črnc.

V spodnjem prostoru je stalo precej starega pohištva: velikanska jedilna omara, več težkih predalnikov in nekaj naslanjačev. V dveh minutah so jih zrinili pred vrata.

Vse je kazalo, da se je bilo med tem zbralo na hodniku mnogo vojakov.

»Odprite! Ali pa začnemo streljati!« je zarjovel osoren glas. Udarci kopit ob vrata so dali ukazou poudarek.

»Nikar tako burno, gospod!« je znotraj zaklical Carmaux. »Potrpljenje je božja mast!«

»Vdajte se!«

»Kaj bi bil človek tako neučakan?«

»Za čenče ni časa!«

»Mi ga imamo na prebitek!« je rekel Carmaux.

»Poveljnik mesta obljublja, da vam podari življenje — z enim pogojem!«

»Aha! Pogoje postavljate!«

»Predajte nam svojo ladjo!« je zavpil častnik. »Dragi gospod, pozabili ste, da je naš otok daleč od tod in da ne znamo hoditi po morju kakor sveti Peter!«

»Damo vam majhno jadrnico!«

»V tej bi bilo prenerodno! Rajši se vrnemo s »Folgorom!«